

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 147

SIBIU

1 și 15
Iulie

Nr. 25—28

1999

SFINȚENIE ȘI SFINȚI

În calendarul ortodox, duminica I-a după Rusali este cunoscută sub numele de „Duminica tuturor sfinților”, iar a II-a după Rusali ca „Duminica sfinților români”. Zilele din calendar sunt consacrate, fie unor evenimente din viața și activitatea Domnului Hristos, fie din viața Maicii Domnului, fie din viața Bisericii sau câte unuia sau mai multor sfinți ai Bisericii. Fiindcă în modul arătat n-au putut fi cuprinși toți sfinții Bisericii, s-au stabilit zile în care — concomitent — să fie venerați toți sfinții recunoscuți ca atare, dar și cei nerecunoscuți care, prin virtuțile lor de sfințenie, sunt înscrși în cartea vieții, din împărăția cerească.

Este firesc să căutăm a desluși, ce se înțelege prin sfințenie și sfânt. Prin rostul duhovnicesc al proorocului Isaia, Sf. Scriptură ne spune, că „Dumnezeul Cel Prea Înalt care împărățește veșnic, este Sfântul — și după cum zice — „în loc înalt și întru sfințenie sălășluiesc...” (Isaia 57, 15). Același prooroc l-a văzut pe Domnul Dumnezeu stând pe tron înalt și Serafimi stând înaintea lui, strigau: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot (supranumele lui Iahve în V.T.), plin este tot pământul de mărire a lui!” (Isaia 6, 3). La utrenie, înainte de Svetilă, se cântă imnul: „Sfânt este Domnul Dumnezeu nostru (de trei ori). Înălțați pe Domnul Dumnezeu nostru și vă închinați așterutului picioarelor lui, că sfânt este”, iar la Liturghie, înainte de Trisaghion: „că sfânt ești Dumnezeu nostru și Ție mărire îți înălțăm...”

În proorocia sa mesianică, psalmistul David găsește despre Domnul Dumnezeu, cu cuvintele: „Nu vei îngădui ca Sfântul tău (adică Mesia-Hristos) să vadă putreziciunea” (Psalm 16, 10). Venind în lume, Hristos — Fiul Omului, prin viața și învățătura sa, a arătat care este chipul adevăratei sfințenii. El a spus despre sine: „Eu sunt lumina lumii...” (Ioan 2, 12) și este de netăgăduit, că Iisus este cea mai curată lumină și întru el nu este nimic întunecos; în el, nici o pată nu s-a aflat. Hristos-Domnul „care n-a cunoscut păcatul” (II Cor. 5, 21), a spus însuși despre sine: „Cine dintre voi poate să mă dovedească de păcat?” (Ioan 6, 46).

Fără efort, Iisus a atins înălțimile și a fost în stare de a se menține la înălțimi, pe care oamenii nu le-au putut atinge, în afară de cei care s-au învrednicit a fi luați de Iisus cu sine. E destul să ne gândim la înălțimea Taborului, cu schimbarea la față a lui Iisus. S-a pogorât însă și în cele mai

de jos ale pământului și a sfărâmat veșnicele incuitori care-i țineau pe cei legați. Pe de altă parte, uimește puterea lui Iisus de pătrundere a celor mai ascunse cute ale sufletului omenesc, spre a desprinde vocea inimii și a conștiinței, care este glasul lui Dumnezeu în om. A desprins adâncul inimii apostolilor care — în ciuda declarațiilor de atașament — aveau să-l părăsească, în clipele cele mai grele ale lui Iisus. Cine dintre oameni ar fi în stare, ca urcându-se pe Tabor — cu bună știință despre patimile și moartea sa care aveau să urmeze — să coboare și să-și vadăască nețărâmură dragoste față de oameni, până la sacrificiul vieții sale? Poruncă nouă a dat Iisus apostolilor săi și prin ei, tuturor celor ce aveau să creadă în Evanghelia sa: „Să vă iubiți unii pe alții, precum eu v-am iubit pe voi... Întru aceasta vor cunoaște neamurile că sunteți ucenici ai mei, de veți avea dragoste unii către alții” (Ioan 13, 34—35).

Iată deci trăsături caracteristice ale sfântului prin excelență și note specifice ale adevăratei sfințenii.

A treia persoană a Sf. Treimi, Sf. Duh, a apărut în lume, în chip de porumbel, la botelul lui Iisus și ea limbi de foc, asupra apostolilor, în ziua Cincizecimii. Numele acestei persoane a Sf. Treimi este însoțit — în mod constant — de atributul „Sfânt”. Domnul Hristos l-a trimis pe Duhul Sfânt în lume ca să desăvârșească opera săvârșită, în timpul vremelnice sale activități, desfășurate pe pământ. Sf. Duh acționează în Biserică prin sfințele taine și ierurgii, spre a revărsa harul sfinților, care să-i sfințească pe oameni și întreaga zidire a lui Dumnezeu.

În Simbolul credinței, mărturisim că Biserica este sfântă. Această instituție divină este sfântă, pentru că sfânt este întemeietorul și capul Bisericii, care s-a jertfit pe sine pentru ea, ca să o sfințească, „neavând întinăciune sau zăburătură, ori altceva de acest fel, ei ea să fie sfântă și fără de prihană” (Efes. 5, 27).

„Dumnezeu este iubire” — a zis sf. ap. Ioan — și „cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, nu poate să-l iubească” (I Ioan 4, 16 și 20). Dumnezeu îi iubește pe toți oamenii, fără deosebire, buni sau răi, recunoscători sau nerecunoscători. Spre o dragoste tot așa de cuprinzătoare și de dezinteresată (Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

A treia întâlnire a Comisiei mixte de dialog ortodoxo—greco-catolic

(Râmeț, 10 iunie 1999)

COMUNICAT

În ziua de 10 iunie 1999 a avut loc, la Mănăstirea Râmeț, județul Alba, a treia întâlnire a comisiilor de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia Ortodoxă Română a fost compusă din: I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei (președinte), I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreședinte), P.S. Episcop Ioan al Oradei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, P.S. Episcop Teofan Sinaitul, Vicar Patriarhal, P.S. Visarion Rășinăreanu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și P.S. Iustin Sighețeanul, Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului.

(Continuare în pag. a 2-a)

Patriarhia Română
Biroul de presă
și comunicații

Comunicat

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a întrunit în sesiune plenară, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Palatul Patriarhiei din București, în zilele de 16—17 iunie a.c.

Dintre problemele abordate și hotărârile luate menționăm:

— aprobarea înființării a două mănăstiri, una în localitatea Bunea Mică, Timiș, pentru călugări, și alta, la Slănic Moldova, Bacău, pentru călugărițe;

— pregătirea personalului specializat pentru educația religioasă în grădinițe;

— deschiderea cursurilor de studii aprofundate la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Aurel Vlaicu, Arad;

— abordarea unor aspecte privind misiunea Bisericii desfășurată prin școlile post liceale teologico-sanitare;

— aprobarea mai multor propuneri ale Colegiului decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă referitoare la îmbunătățirea sistemului educațional în învățământul superior teologic;

— au fost analizate slujbele unor sfinți români canonizați în anul 1992;

— desemnarea Episcopiei Ortodoxe Române de la Gyula ca sufragană a Mitropoliei Banatului;

(Continuare în pag. a 4-a)

De ziua binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt

— Șapte ani de la canonizare —

„VIAȚA DUHOVNICEASCĂ DIN MĂNĂSTIREA PUTNA ÎN VREMEA SA”



După o iarnă grea și lungă, „cum a ajuns primăvara în munți, și s-au scurs puhoalele, Ștefan Vodă a poruncit vistiernicului Juga (Ion), să sloboadă cheltuielile pentru zidirea Mănăstirii Putna”, pe care o va numi „mănăstirea noastră”, în toate hrisoavele domnești.

Potrivit Letopisețului I de la Putna, s-a trecut la alegerea locului destinat zidirii de o ceremonie a tragerii cu arcul la 4 iunie 1466, a cărei săgeată dirijată de Dumnezeu, a stabilit locul, urmată de o slujbă religioasă, după rânduiala Bisericii, a punerii pietrei fundamentale. S-au rânduit meșteri și salahori, s-a defrișat terenul, s-au pregătit materiale, apoi conform Letopisețului II de la Putna și Cronicii Moldo-Polone, la 10 iulie aceiași an au început lucrările de zidire, care au durat până în 1469.

Cercetările arheologice din 1980—1982, din incinta Mănăstirii Putna, au dovedit cu certitudine, că pe actualul teren, a existat o așezare monahală anterioară, cu necropolă și biserică. Tradiția autohtonă ne demonstrează că, mai întotdeauna o biserică nouă se înalță de regulă pe locul uneia mai vechi sau în preajma acesteia. Chiar în zilele noastre se procedează la fel. Cazurile sunt numeroase și pe deplin adevărate.

Oricum, la temelie Putnei s-a pus tot ceea ce meșterii timpului au avut mai bun și mai frumos, concretizat în piatră și culori, însuși sufletul românesc, plin de căldură și de credință în Dumnezeu și iubire nețărâmură de glia străbună, încât la târnosirea ei din 3 septembrie 1470, înconjurată de marele sobor al clericilor, arăta ca o bijuterie de mare preț.

Din fire foarte evlavios și înzestrat cu o credință puternică, pe care istoricii din toate timpurile au trebuit să i-o remarce, pe lângă grijile domniei, care îi răpiu foarte mult timp, își găsea răgaz și pentru ctitoria sa. De la începutul zidirii „necropolei domnești” și până la „strămutarea sa în lumea dreptilor”, vreme de 38 ani, a polarizat mereu atenția voievodului, care a dezvoltat-o progresiv și a vizitat-o frecvent. Acest fapt reclama, desigur amenajări speciale. Astfel lucrările au continuat și după sfințirea Bisericii, ridicându-se pe parcurs: zidurile de incintă, cu turnuri de apărare pe colțuri, turnul tezaurului, casa domnească 1473, spitalul care a ars în 1536, chiliile smeriților monahi, atelierul, școala de cultură teologică și cea muzicală, pentru formarea clerului și cântăreților bisericești.

Casa domnească cu anexele ei gospodărești, facilita tragerea pentru reculegere și tihnă a marelui voievod, participând la slujbele cu sobor de zeci de preoți și cu neîntruțuți protopsalți, cu familia și cartea sa, ceea ce făcea din această mănăstire „un mic Bizanț” în Țara de Sus a Moldovei.

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon CIOBĂCĂ TEOFILACT

Conspirația contra lui Eminescu

Trăim o vreme niciodată întreprinsă, când marile idei, credințe și legăminte care au întreținut de-a lungul veacurilor existența neamului nostru în autenticitate lui sunt supuse unor atacuri și răsturnări îngrijorătoare. Sunt cuprinse în bătaia acestor atacuri și personalitățile care au slujit ca valori specifice, tradiția și condițiile durabilității noastre.

Cu câtva timp în urmă s-a prezentat o emisiune la televiziune în cadrul căreia niște așa-zisi critici foarte orgolioși puseseră în discuție pe Eminescu.

Punctele lor de vedere erau de-a dreptul scandaloase: nici mai mult nici mai puțin decât anularea mitului eminescian și înălțurarea tuturor expresiilor care l-au consacrat ca poet național și cel mai reprezentativ al culturii noastre. Se putea observa că acești învrăjbiți contra geniului nostru nu știau ce însemnează cuvântul mit și o orientare ierarhică în do-

meniu cultural. Cuvântul mit este bine studiat și precizat în toate aspectele lui de către Mircea Eliade și, desigur, consacră nemurirea unor valori excepționale.



nale. Nemurirea nu poate fi discutată de către persoane lipsite de simțul răspunderii. Ea aparține istoriei și sufletului colectiv păstrat în condiția existenței sale. Eminescu nu numai că se

încadrează în această idee dar, după cum se probează, el se identifică perfect cu ființa noastră națională. O națiune are în sânul ei indivizii care o formează la diferite dimensiuni. Egalitatea proclamată de revoluția franceză este o stupiditate. Însăși suprafața pământului are un relief cu diferite aspecte și înălțimi. Eminescu corespunde în relief românesc Ceahlăului. Am avut imaginea unor bezmetici care, luând în discuție negativă pe Eminescu, parcă veniseră cu niște cazmale să dărâme Ceahlăul. Sunt posibile și asemenea rătăcirii care nici n-ar merita să fie discutate. Aici însă e vorba de o conspirație plănuită ca un atentat ca să-și facă prozele într-o acțiune distrugătoare. Vremea noastră lansează tot felul de grezării

(Continuare în pag. a 2-a)

PAN. M. VIZIRESCU

Extras din rev. „Gândirea”, Nr. 1—3/1999, p. 1-2

(Urmare din pag. 1)

unde se găsească și adepți tocmai pentru a favoriza apariția unor elemente periculoase, doritoare de asemenea glorie. S-a ajuns și la organizații sataniste cu adepți și practici macabre foarte toleranți în ideea democratică. Deci, societatea românească cu o sănătate exemplară altădată în tradiția și spiritul ei lasă loc acum unor asemenea manifestări.

În literatură se fac, pe știute sau neștiute, ierarhizări cum bine a demonstrat profesorul estetician Mihail Dragomirescu. În primul rând sunt scriitorii de un nivel comun a căror durată este trecătoare ca și clipa în care au apărut. Sunt alții cu opere mai accesibile dar care nu rămân decât foarte puțin, iar alții a căror operă trăiește cât sunt ei în viață. După aceștia vin scriitorii epocali, dominanți pe o foarte lungă durată, dând strălucire patrimoniului nostru național de cultură, cum a fost bunăoară Alecsandri. Vine acum rândul valorii unice pe care o reprezintă genul, în număr foarte redus, cu nimbul nemuririi. Aici s-ar cam opri treapta supremă a valorilor. După opinia mea apare altă măsură inegalabilă, a ilumi-

natului, fără pereche, cum zice Călinescu, asupra căruia se vede că planează ceva din aura divină. Acesta se confundă cu ființa neamului și va trăi în nemărginire cu sufletul pe care-l reprezintă. Pentru noi, *iluminatul este Eminescu-Poetul Neam*. Lui îi datorăm adevărata revelație produsă în spiritul nostru prin crearea culturii specifice nouă, legate de numele său și aspectul de artă și înobilare a limbii românești cum a remarcat Maiorescu. El a apărut ca un adevărat Luceafăr chiar de la primele publicații din anii adolescenței. Publicându-l în *Familia*, Iosif Vulcan i-a salutat apariția pentru valoarea absolută aflată în versurile lui și a prezis importanța ce o va avea pentru literatura noastră. Modest cum era, abia și-a luat curajul să trimită la *Convorbiri literare*, *Venere și Madonă*. Poezia l-a uluit pe Iacob Negruzzi, cel care a primit-o la redacție. Acesta s-a prezentat imediat la Maiorescu să-i arate ce operă de necrezut primise la revistă. Același sentiment l-a avut și Maiorescu. Ceva mai mult, cu toate dificultățile unei călătorii îndelungate care se făcea cu diligență, nu cu

Conspirația contra lui Eminescu

avioane sau mașini ca astăzi, a plecat la Viena ca să-l cunoască pe Eminescu. Ceva asemănător nu știu să se fi întâmplat cu alt scriitor. Deci, pentru cei care aveau în mână destinul literaturii române a fost clară și definitorie apariția lui Eminescu privind viitorul culturii noastre. Devenind colaborator permanent la *Convorbiri literare*, el a dat strălucire acestor pagini unde de fapt publicau scriitorii selectați de Maiorescu și Negruzzi, rămânând revizita cea mai remarcabilă a epocii. Acolo au apărut cele mai multe poezii ale lui. *Luceafărul*, un poem care nu-și găsește măsură în nici o altă literatură, l-a publicat în *Almanahul României June* de la Viena. Eu îmi pun întrebarea de ce nu l-a predat la *Convorbiri literare*, cum era de așteptat. Poemul a fost o mare revelație, intrat în lectura pasionantă a lui Maiorescu, a întregului grup junimist și a tuturor iubitorilor de mari valori literare, între care cităm pe Mitte Kremnitz, traducătoarea lui în limba germană.

Amintim că Regele Carol I a vrut să-l decoreze, dar

el a refuzat, nefiind doritor de asemenea distincții, iar Maiorescu subliniază — deși era prieten cu Regele Carol I —, ce rege ar fi avut îndreptățirea să decoreze pe cel mai mare rege al poeziei? Cândiți-vă la îndrăzneala ucigașă a celor apăruți la televizor cu lopețile de demolare a lui Eminescu. Mitul lui Eminescu, chiar de atunci, era dincolo de înțelesul acestui cuvânt.

S-au găsit, totuși, câțiva cu atitudini reprobabile față de acest poem, anume: Aron Densușianu, Dobrogeanu Gherea care au caracterizat *Luceafărul* ca o neputință a poetului de a ajunge unde ar fi vrut, asemenea vulpii din fabulă care nu putea atinge strugurii, spunând că sunt acri. La aceștia s-a adăugat și canonicul Alexandru Grama cu o judecată naivă și necorespunzătoare din punct de vedere moral. Dar acestea sunt fără nici o importanță.

E necesar să amintim că Maiorescu, care după cum se știe era un cosmopolit, a publicat în *Convorbiri literare* nemuritoarea DOINA a lui Eminescu, o adevăra-

tă mărturisire de jalnică îngrijorare a neamului românesc în fața unor pericole de necontestat. *Doina* a reprezentat și va reprezenta pentru conștiința românilui autentic nu numai un semn de alarmă cu privire la propria-i existență, dar și o fundamentală expresie a conștiinței sale, adevăr de necontestat istoricește în societatea noastră. S-au ivit, însă, și se vor mai ivi indivizi contestatari care de fapt n-au nici o legătură cu problema existenței neamului românesc, dezinteresați de înstrăinarea sau pierderea lui. La modă, astăzi, sunt principii de-a dreptul opuse concepției reprezentate prin poezia pe care geniul neamului s-a simțit dator s-o scrie, ca unul care era conștient că își asumă suferințele întregii suflări românești. El începe poemul cu acest înțeles categoric: „De la Nistru până la Tisa, Tot Românul plânsu-mi-s'a”... Ce alt poet ar fi simțit această datorie de a primi în sufletul lui, într-o capacitate atât de vastă, o asemenea mărturie.

De fapt, întregul ei conținut e identic cu imnul nostru național, *Deșteaptă-te Române*.

Se pot ivi denigratori ai iluminatului poet național, dar e de neconceput ca așa-ziși critici sau istorici literari români să încerce acțiuni infame pentru a-l desființa.

Eminescu, prin *Luceafărul*, e singurul poet din lume care a putut ajunge cu gândul până la locașurile lui Dumnezeu. E cutremurător și noi înșine ne simțim înfiorați de măreția unor sentimente nemaiîncercate până aci prin sublimul pe care-l trăim urmărind *Luceafărul* în zborul lui prin nevăzutele astrale.

Generații întregi s-au format în spirit și au putut să atingă mari înălțimi prin descoperirile nemaiîntâlnite, proprii iluminării lui Eminescu.

Noi avem genii, fiecare cu realizările sale, de puternică transformare și înobilare a sufletului omenească, dar toate la un loc nu pot echivala pe Eminescu.

Că literaturile occidentale evolute sunt străine de existența lui, nu contează, e un vot de blam pentru ele. Avem excepții emoționante cum este cazul mărturisirii lui Bernard Shaw și mai ales Alain Guillermou care a întreprins studii de superioară înțelegere și pătrundere a lui Eminescu, cu totul fermecat de amploarea frumuseții lor.

Este de necontestat că cei de bunăcredință, doritori de a intra în misterul creației literare pentru propria lor incântare, vor găsi tot ceea ce caută în opera lui Eminescu.

El va trăi cu strălucirea-i de Luceafăr cât neamul și pământul românesc.

De ziua binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt

(Urmare din pag. 1)

Pentru a-i asigura ctitoriei ștefanieni un nivel de viață de o înaltă ținută duhovnicească, culturală și economică, după dorința Măriei Sale, cu binecuvântarea Mitropolitului Țării Teoctist I (1452—1477), care i-a dat puterea de a ne fi „baci până la adânci bătrânețe”, prin mirul sfințit, vărsat pe creștetul Său pe Câmpia Dreptății, aduce călugări temeinic formați de la Mănăstirea Neamțu, în frunte cu Arhimandritul Ioasaf, primul egumen al Mănăstirii Putna (1466—1476).

Cu aceștia, avântul cultural, pe lângă sporul duhovnicesc, se dezvoltă mult. Iau ființă renumitele ateliere de: caligrafii, miniaturisti, brodeuri, orfevrerie, sculptură, pictură, tehnica ceramică și a prelucrării metalelor prețioase, ca și latura de învățământ, cu studii de drept, astronomie, medicină și discipline teologice, în limbile greacă, slavonă și română. Obștea ctitoriei ștefaniene număra peste 60 monahi, harnici, bine pregătiți catehetic și sporiți în cele duhovnicești (Patericul Românesc 1989, pag. 121). Aceștia înțeleg serviciile religioase de la Biserica după tipic (Ps. 118 v. 164), fiind „rugătorii” Binecredinciosului Voievod de zi și de noapte, iar în timpul liber treceau la ascultările lor, rânduite de egumen, copiau cărți de slujbă și discipline teologice, precum și de învățătura patristică, care se citeau la trapeză în timpul mesei și în ore speciale rânduite pentru catehizare.

Din mâinile lor au ieșit adevărate opere de artă, care formează astăzi patrimoniul din sălile muzeului și îmbogățesc zestre unor biblioteci din țară și de peste hotare. Iar din școala de cateheți și muzică, au ieșit mulți dascăli de teologie, protopsalți și renumiți duhovnici, ca și ocuparea unor scaune chiriarhale. Perioada cea mai luminoasă și rodnică, de un nivel deosebit de înalt duhovnicesc și cultural din Mănăstirea Putna, în timpul domniei Binecredinciosului Voievod, a fost sub Arhimandritul Paisie cel Mic (1476—1502), al doilea egumen. Vestit tahigraf și miniaturist, iscusit duhovnic și liturghisitor experimentat, care vreme de 26 ani s-a ocupat îndeaproape de bunul mers al tuturor activităților mănăstirești, cu sprijinul material al ctitorului.

Bazele trainice, puse de acești doi primi egumeni în dezvoltarea vieții duhovnicești și culturale, va asigura continuitatea acestuia și în secolele imediat următoare cu același avânt. Urmasul său Arhimandritul Spiridon (1502—1513), smerit nevoitor, caligraf și dascăl în școala de la Putna, preia conducerea vestitei mănăstiri, străduindu-se să mențină zelul și avântul vieții duhovnicești-culturale la înălțimea cuvenită.

La 2 iulie 1504, data „strămutării la cele veșnice, a marelui Ctitor, Protector și Părinte, s-a străduit să facă față „de gază”, cu toți factorii responsabili din obștea putneană, a primirii convoiului ce conduse pe ultimul drum din Țară, de la Cetatea de Scaun din Suceava, a Binecredinciosului Voievod, coborându-i trupul ostent în cripta de marmoră de Carrara de la Putna, pregătită ca „resedință pentru eternitate” de Măria Sa cu 12 ani înainte de moarte.

Eustatie monahul care a mângâiat inimile monahilor și participanților la slujbele bisericești, vreme de 40 ani, a condus corul protopsalților și de această dată, înălțând sufletele pe aripile rugăciunilor de înmormântare. În cântările și imnele slujbelor, în murmurul de rugăciune a clerului în frunte cu Mitropolitul Țării Gheorghe I Nemțeanul (1477—1508), în plânsul mulțimilor care l-au urmat până la Putna, în sunetele clopotelor, s-a pecetluit cripta până la Învierea cea de Obște, cu piatra grea de marmoră, cioplită cu flor de acantă, frunze de stejar și ghindă, iar

deasupra candelă deja priveghea, neaprinșă de nimeni și întreținută până în zilele noastre.

De observat că viața duhovnicească din obștea putneană era stimulată de vredniciei ei întâistătători și de marii duhovnici, ei înșiși pildă de urmat (I Tesal. V, 12), iar latura culturală de discuții dascăli cu experiență de zeci de ani, ca și de înălțătoarele slujbe ce se săvârșeau zilnic în Biserica voievodală, dirijată și supravegheată cu tact și răbdare.

Această stare era influențată și de faptul că, codrii din jurul Mănăstirii Putna „foșneau” de pustnici, ucenicii Sfântului Daniil Sihastru, duhovnicul Binecredinciosului Voievod. Prezența pustnicilor, care veneau să se împărtășească de zile mari cu Sfintele Taine, avea o mare înrăurire asupra obștei ștefanieni, de la ei învățau lucrarea cea îngerească a rugăciunii inimii și paza gândurilor celor deșarte. Smerenia covârșitoare, postul, simplitatea, ascultarea necondiționată, care atrage după sine, celelalte virtuți creștine, precum și tăcerea care te ferește de osândirea altora. Acestea formau treptele spre o înaltă înflorire a vieții duhovnicești.

Sporul duhovnicesc al monahilor se menținea și de la faptul că, fiecare dintre ei făceau eforturi mari, să-și păstreze căldura sufletească, dragostea înflăcărată și râvna evlaviei din timpul noviciatului și din momentul emoționant al depunerii în fața Sfântului Altar, „de bună voie” a voturilor monahale (Ps. 75 v. 11). Căci monahul nu trebuie să uite o clipă, ce a făgăduit. Cui a făgăduit. Scopul cu care a intrat în monahism, ca și urmările pozitive și negative ale împlinirii sau neîmplinirii, a ceea ce a făgăduit.

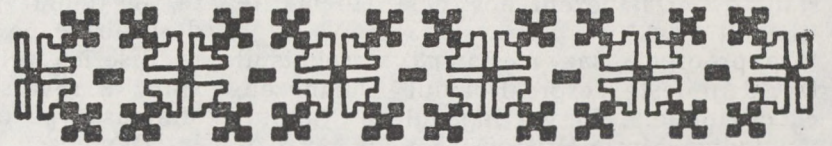
În felul acesta, eforturile spre desăvârșire, spre frumos și bine a monahilor din obștea putneană și până sus la venerabilul Ctitor, care nu înceta să vegheze cu grijă, să încurajeze și să completeze lipsurile cu mărinimie, au avut darul să ridice pulsul unei vieți înalte duhovnicești, iar cea cultural-artistică să-și atingă apogeul. Dăra de lumină, aprinsă de obștea putneană, în epoca ștefaniană și-a întins razele peste veacuri până astăzi, ca noi urmând veacurilor, să o predăm și celor ce vor veni după noi, să o menținem cu aceeași râvnă.

În general, Biserica din Moldova în vremea Binecredinciosului Voievod, s-a bucurat de un sprijin substanțial. Daniile Măriei Sale au cuprins nu numai ctitoriile proprii, în special Putna, ci și cele preexistente sau ale colaboratorilor domniei. Înaltul Cler și egumenii mănăstirilor făceau parte din Statul Țării. Între domnie și cler a existat o colaborare, înțelegere și relații dintre cele mai bune.

Zilele noastre îl găsim pe Ștefan cel Mare și Sfânt tot mai aureolat în conștiința neamului nostru, în pofida timpului scurs de la „trecerea Sa în ceata aleșilor lui Dumnezeu” și aceasta pentru că: „nimenea din domni, nici mai înainte, nici după aceia l-au ajuns” (Letopisețul lui Ureche, pag. 70). Căci n-au reușit să concentreze atât de armonios în persoana lor, însușiri atât de multe, care să îmbrățișeze întreaga viață a poporului în toate manifestările ei.

Iată cum, dragostea de țară, setea de libertate, înțelepciunea, tenacitatea și răbdarea, lucrurile vitejești neajunse de alții, calitățile remarcabile de strateg, l-au făcut pe Măria Sa: „cel viteaz, cel Mare”. Iar credința ortodoxă vie și lucrătoare prin virtuți și fapte, iubirea și respectul de cele sfinte, smerenia, mărinimia sufletului, dărnicia, iertarea, grija pentru apărarea întregii creștinătăți, zidirea și înzestrarea locașurilor sfinte, încrederea în Dumnezeu, l-au făcut: „cel Bun, și cel Sfânt”.

„Bucură-te Sfinte Ștefane, Binecredincios Voievod și apărătorul creștinătății”. (refrenul acatistului).



A treia întâlnire a Comisiei mixte

(Urmare din pag. 1)

Comisia Greco-Catolică a fost compusă din: I.P.S. Mitropolit Lucian, Arhiepiscop de Alba-Iulia și Făgăraș (președinte), I.P.S. George, Arhiepiscop de Cluj-Gherla (vicepreședinte), P.S. Episcop Ioan al Maramureșului, P.S. Episcop Alexandru de Lugoj, P.S. Episcop Virgil de Oradea, P.S. Florentin, Episcop Auxiliar de Cluj-Gherla.

Din partea Vaticanului a asistat Excelența Sa Monseñorul Francesco Pio Tamburrino.

Întâlnirea de la Râmneț s-a desfășurat într-un climat spiritual deosebit, inspirat de evenimentul vizitei Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, în luna mai (7—9) a.c.

Întrunirea a început cu o rugăciune și a continuat cu o evaluare amplă a vizitei papale, apreciată de ambele părți.

În partea a doua a întrunirii s-a făcut bilanțul dialogului practic, pe teren, al comisiilor locale.

Au fost menționate pe nume localitățile în care problemele legate de locașurile de cult și de casele parohiale s-au rezolvat între timp, dar și cazurile unde nu s-a realizat progresul dorit.

Partea Greco-Catolică a exprimat opinia că dialogul local avansează prea încet.

Partea Ortodoxă a subliniat că este greu de găsit soluții practice rapide pentru rezolvarea problemelor existente, arătând că în multe cazuri este nevoie să fie construite noi locașuri de cult, mai ales în orașe.

S-a menționat, de asemenea, că slujirea alternativă

în aceeași biserică nu este o soluție ideală, ci provizorie, până se vor construi noi biserici.

În timpul ședinței de lucru au fost reafirmate principiile de dialog stabilite în timpul întrunirilor anterioare și mai ales s-a arătat că problema locașurilor de cult trebuie să fie rezolvată prin dialog și înțelegere, nu prin acțiuni juridice.

Partea Greco-Catolică a prezentat părții Ortodoxe o listă de biserici și case parohiale pe care le revendică, ce urmează a fi examinată de către partea Ortodoxă.

Ambele Comisii și-au exprimat dorința puternică și speranța vie ca dialogul local să aducă roadele concrete în viitorul apropiat, iar înțelegerea și cooperarea dintre cele două Biserici românești să contribuie la promovarea păcii sociale și la apropierea dintre Ortodoxie și Catholicism pe plan universal.

Viitoarea întrunire a Comisiei mixte de dialog va avea loc la sediul Episcopiei Greco-Catolice din Oradea, la data de 4 noiembrie 1999.

Rugăm pe Hristos, Domnul păcii, să dăruiască fericirea și bucuria promisă de El în cuvintele: „Ferițiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Matei 5, 9).

În acest sens, îndemnăm cu stăruință clerul și credincioșii Bisericilor noastre la înțelegere și cooperare în găsirea soluțiilor potrivite pe plan local.

Comisia Ortodoxă
Română

Comisia Greco-Catolică

Ori de câte ori citim sau auzim citindu-se Sf. Evanghelie, în dumini și sârbători la Sfânta biserică sau la casele noastre, trăim un moment de înălțare sufletească. Cu ochii minții îl vedem și noi aievea pe Mântuitorul Hristos, ca acum aproape 2000 de ani, străbătând drumurile arse de soare și bătute de vânturi ale Țării Sfinte, înconjurat de Sfinții Săi ucenici și apostoli și de o mare mulțime de popor care-l asculta și îl urma, căci ne spune evanghelistul că „ieșea dintr-însul o putere care îi vindeca pe toți” (Mc. VI, 56). Il vedem pe Mântuitorul Iisus Hristos învățând poporul Legea lui Dumnezeu „cu putere multă”, căci pentru aceasta a venit El în lume ca să ne descopere pe „Tatăl nostru cel din ceruri”.

În vedem „tămăduind toată boala și toată neputința din popor”, căci pentru aceasta a venit El în lume ca să ne dovedească tuturor că este cu adevărat „doctorul sufletelor și al trupurilor” noastre.

Și în sfârșit îl vedem pe Mântuitorul săvârșind minuni, asupra oamenilor și asupra naturii căci pentru aceasta a venit El în lume ca să ne arate tuturor că este „Fiul lui Dumnezeu cel viu” (Mt. XVI, 16), „Lumină din lumină”, cum îl mărturisim în Crezul nostru ortodox.

Pericopa evanghelică ce s-a citit astăzi la Sf. Liturghie ne pune în fața ochilor noștri sufletești vindecarea a două suflete aflate în grea suferință, a doi oameni demonizați.

Evanghelistul Matei în Cap. VIII al Evangheliei Sale ne relatează că după ce Mântuitorul Hristos a potolit furtuna de pe mare, a trecut în ținutul Gadarenilor și „L-au întâmpinat doi demonizați, care ieșeau din morminte, foarte cumplii, încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea”. (Mt. VIII, 28).

Văzându-L pe Iisus, au început să strige: „Ce ai

Lecția Gadarei

cu noi Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești?” (Mt. VIII, 29). Demonii din oameni au recunoscut în Iisus pe Mesia, Fiul lui Dumnezeu cel care la sfârșitul veacurilor îi va arunca în „iezărul cel de foc, care este gătit diavolului și ingerilor lui” (Mt. XXV, 41), motiv pentru care îi spun cuvintele „ai venit aici înainte de vreme ca să ne chinuiești”. Lucru interesant observă fericitul Augustin „diavolii îl mărturiseau pe Iisus ca Fiul lui Dumnezeu pentru că oamenii îl tăgăduiau”.

La rugămintea demonilor Mântuitorul le îngăduie să intre în turma de porci ce pășteau în apropiere, turmă care îndată îndrăcită fiind s-a aruncat de pe țărm în mare și s-a înecat.

La vederea celor întâmplătoare păzitorii porcilor au fugit în cetate relatând locuitorilor cele petrecute, dar în loc să se bucure de vindecarea celor doi oameni ai lor de către Mântuitorul Hristos „toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și văzându-L, L-au rugat să treacă din hotarele lor” (Mt. VIII, 34).

Ciudat mod de a percepe binefacerea Mântuitorului care vindecase două suflete înălțate de satana. În loc de bucuria și de mulțumirea de care s-ar fi convenit să fie cuprinși, l-au rugat pe Mântuitorul să iasă din hotarele lor. Lucru pe care de altfel Iisus l-a și făcut.

Se pune întrebarea: De ce oare Iisus a împlinit rugămintea demonilor de a intra în turma de porci dar și pe cea a gadarenilor de a părăsi hotarele lor?

În primul caz Mântuitorul vrea să ne arate că valoarea sufletului este cu mult mai mare decât orice bun pământesc, în cazul de față o turmă de porci. Nimic pe lume nu poate echivala valoarea sufletului omenesc. Căci tot Domnul ne învață zicând: „Și ce-i va fo-

losi omului dacă va câștiga lumea toată dar își va pierde sufletul său? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Mt. XVI, 26).

În al doilea caz Mântuitorul, părșind la rugămintea locuitorilor de acolo ținutul lor, vrea să ne dovedească faptul că Dumnezeu respectă libertatea omului. El nu forțează pe nimeni, ci conlucrarea noastră cu El se vrea să fie un rod al liberei noastre voințe cu care am fost înzestrați la creație.

„Iată Eu stau la ușă și bat” — spune Mântuitorul în cartea Apocalipsei invitându-ne să-i deschidem pentru a intra și a rămâne cu noi și noi cu El. Suntem chemați la unirea cu Hristos și la viețuirea întru El dar depinde numai de noi dacă acceptăm chemarea Lui la viața cea nouă. Să ne străduim mereu în lucrarea Sf. Porunci ale Domnului, lucrând „cu timp și fără timp” la mântuirea noastră și a semenilor noștri. Să căutăm mereu să fim cu credință în Dumnezeu și cu dragoste față de oameni, împlinind totdeauna voia Sa cea sfântă și dorind cât mai des, dar cu vrednicie, să ne unim cu El în Sfânta taină a împărtășaniei pentru a avea viață și „încă din belșug” (Ioan X, 10).

Să ne străduim să ne eliberăm și pe noi din robia demonilor care ne stăpânesc și ne fac să fim asemenea celor doi îndrăciți din Gadara și întâlnindu-ne cu Hristos și slobozindu-ne de patimi și de păcate să dobândim mântuirea.

Și acest lucru ne este cu puțință nouă pentru că „ne-am pus nădejdea în Dumnezeu cel viu, care este Mântuitorul tuturor oamenilor mai ales al credincioșilor” (I. Tim. IV, 10). Amin

VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

SF. MUNTE ATHOS — „FARUL EGEEI”

Viața monastică în Sfântul Munte nu s-a dezvoltat într-un mod anarhic, dezorganizat; ci au existat încă de pe vremea Sfântului Atanasie Atonitul hotărâri clare cu privire la felul cum trebuiau să se dezvolte diferitele aspecte ale vieții monahale.

Primul Tipicon al Sfântului Munte apare în anul 970, prin el instituționalizându-se practic viața de obște, prevăzându-se totodată și viața pustnicească. Din acea vreme exista un protos al Sfântului Munte, numit de împărat și hirotonit de patriarh.

Al doilea Tipicon al Sfântului Munte din anul 1046 fusese aprobat de împăratul Constantin Monomahul.

Cel de-al treilea Tipicon apare în anul 1312 purtând amprenta simfoniei dintre împăratul Andronic al doilea Paleologul și patriarhul Nifon al Constantinopolului. Următoarele Tipicoane au apărut în 1394, 1406 și 1574.

Prin cel de-al șaselea Tipicon din anul 1783 se fixează o epitropie cu patru membri dintre reprezentanții celor douăzeci de mănăstiri (numită astăzi — Epistasia Sfântului Munte); fiecare mănăstire din cele douăzeci ajungând la conducerea Sfântului Munte, cei patru membri schimbându-se tot la 5 ani.

În prezent Sfântul Munte se conduce după un Regulament din anul 1924, care e un fel de compilație între toate Tipicoanele amintite.

În Sfântul Munte există și astăzi toate cele trei tipuri de viață monahală, care de altfel s-au dezvoltat în întreaga ortodoxie: cenobitică sau comunitară, viața de skit — care aici are o conotație mai aparte și viața eremitică.

În cadrul vieții de skit rolul cel mai mare e jucat de către cel mai bătrân viețuitor; viața de skit în Sfântul Munte reprezintă practic modul de mijloc între viața marilor mănăstiri și viața eremitică, fiind prezent pe alocuri și filonul idioritm.

Dar evident, cea mai dificilă și mai înaltă expresie a monahismului atonit este viața eremitică. Viața eremiților fiind axată pe rugăciunea lui Iisus, deci pe contemplație. De fapt, de aici, din Sfântul Munte prin SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA s-a impus teologia luminii necreate în tradiția spiritualității ortodoxe.

Contemplația, unirea mistică cu Dumnezeu este de fapt scopul vieții fiecărui monah, nu numai al eremiților.

O altă caracteristică a vieții monahale atonite este zelul monahilor, atașamentul lor față de tradiție. Prea mult parcă se vorbește astăzi de un filo-tradiționalism anacronic al monahilor aghioriți, vis a vis în special de Mișcarea Ecumenică. Părinții sunt luați drept oameni cu vederi înguste, depășiți, ca trăind în „meta-istorie”.

Această concepție este total neîntemeiată, părinții atoniți neavând de fapt o viziune negativistă asupra lumii de dincolo de Ouranopolis (portul de unde se ia vaporul pentru Sfântul Munte), față de existența materială.

În ceea ce privește Mișcarea Ecumenică, chenotita (stareții celor 20 de mănăstiri) se pronunță pentru continuarea acesteia însă nu în orice condiții. Ce este greșit în afirmarea unității creștine ca revenire a eterodocșilor la ortodoxie?, sau în afirmația că unitatea dogmatică trebuie să premerge unității liturgice, intercomuniunii (după cum rezultă din ultimele scrisori ale chenotitei către Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I)?

Poate că ar trebui ca nici Mișcarea ecumenică să nu dea prilej de păreri contradictorii și mă refer aici la rugăciunea de invocare a Duhului Sfânt din cadrul „tăineii” cununiei între persoane de același sex, publicată în THE ECUMENICAL REVIEW din ianuarie 1998.

Unitatea în diversitate este de fapt spiritual și ethosul Sfântului Munte.

Sfântul Munte se află și în prezent sub jurisdicția spirituală a Patriarhiei Ecumenice și sub „protecția discretă a statului Elen”.

În secolul al XIV-lea caracterul panortodox al acestui centru monastic fusese deja stabilit.

După căderea Bizanțului în 1453, exemplul împăraților bizantini a fost urmat de domnitorii sârbi, bulgari, de țarii ruși, dar într-un mod cu totul deosebit de către domnitorii Principatelor Române, care au acordat Sfântului Munte cel mai îndelungat patronaj între 1350 și 1860.

Adesea se spune că acest fapt nu mai e recunoscut, însă nu mai departe decât acum un an, starețul Mănăstirii Vatoped, Arhimandritul Efrem ne-a asigurat de veridicitatea acestei afirmații și de faptul că monahii aghioriți nu au dreptul să uite acest lucru. „Cum să uităm acest fapt, când și de praznicul Bunei Vestiri, hramul Mănăstirii Vatoped, soborul a fost îmbrăcat în veșmintele donate de domnitorul Ștefan cel Mare al Moldovei!?, veșminte care la noi sunt păstrate în condiții deosebite pentru a nu se degrada”.

Istoricul grec Sotiriu face afirmația, după îndelungi cercetări, că vulturul bicefal, emblema ortodoxiei este fie o donație moldovenească, fie una rusească. Și numai afirmarea acestui fapt din partea unui istoric grec este ceva extraordinar.

Domnitorul Neagoe Basarab chema la sfințirea Bisericii Curtea de Argeș de la 15 august 1517 pe toți egumenii mănăstirilor din — Sfântul Munte, încercându-i de daruri.

Domnitorul Ștefan cel Mare și domnitorii Moldovei care au urmat numeau Mănăstirea Zografu „a noastră mănăstire”.

Începând cu anul 1550 au început și închinările de mănăstiri (instituția stavropighiei) către Sfântul Munte. În 1585 se închină Mănăstirea Plumbuita — Mănăstirii Xiropotam, în secolul XVII, Mănăstirea Golia e închinată Mănăstirii Vatoped, și șirul de exemple ar putea continua.

În anul 1645 Vasile Lupu a plătit toate datoriile Sfântului Munte.

Deși instituția stavropighiei era ceva în fond necanonice, după cum avea să remarce ulterior Mitropolitul Andrei Șaguna, totuși acest fapt e menit să arate iubirea dintotdeauna a românilor față de ortodoxie și față de Sfântul Munte.

Această practică a închinării de mănăstiri către Sfântul Munte a încetat în anul 1863 prin măsurile luate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

În Sfântul Munte a existat nu numai o profundă viață contemplativă, ci și o bogată activitate culturală, cărturărească. Sunt impresionante bibliotecile și arhivele mănăstirilor atonite, care ilustrează interesul pentru cultură.

Există aici opere unicate, de pildă în arhiva Mănăstirii Esfigmenu am avut ocazia să vedem Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin din secolul XIII în original, scrisă cu mâna sa.

Tratatul de la Berlin din 1878, protocoalele de la Londra și București din 1913, tratatul de la Lousanne din 1923 prevăd faptul că Grecia va recunoaște deplina egalitate de drepturi a monahilor de altă nație decât cea greacă, obligându-se a păstra întreagă autonomia Sfântului Munte.

Prin ceea ce reprezintă Sfântul Munte în materie de spiritualitate, cultură, arhitectură el este un dar al lui Dumnezeu pentru ortodoxia întreagă.

ȘTEFAN TOMA,

Student Teolog, anul III T.P.

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae — Ajuatoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos, Sibiu 1941.
2. Europe's Encounter with the Athonite Tradition—Anthony Emil N. Tachionos — Institute for Balkan studies, Tesalonic 1993.
3. Mount Athos and The European Community — Abbot George Kapsanis — Institute for Balkan Studies, Tesalonic 1993.
4. Arhim. Conf. Dr. George Kapsanis — Reflecții legate de participarea ortodocșilor la Mișcarea Ecumenică și la Consiliul Mondial al Bisericilor. — Rev. Teologia, nr. 3—4, iulie — decembrie 1998, Arad.

Un teolog al Sfintei Euharistii,

Profesorul ortodox francez Olivier Clément

Problema Sfintei Euharistii constituie una din preocupările teologilor și credincioșilor din toată lumea. Ea este privită atât ca mijloc de unire cu Hristos, cât și de realizare a unității creștinilor din toată lumea care doresc să ajungă să se împărtășească odată din același sfânt Potir.

Unul dintre teologii occidentali, cu deosebită preocupare de a prezenta concepția ortodoxă despre Sfânta Euharistie, despre natura ei și despre rostul sfințitor prin unirea reală cu Hristos, este teologul ortodox francez Olivier Clément. El a fost un bun prieten și admirator al regretatului părinte profesor Dumitru Stăniloae, despre care a scris că „este de bună seamă astăzi cel mai mare teolog ortodox” și că „pe măsură ce el va fi tradus în limbile occidentale, opera sa se va afirma ca una din creațiile majore din gândirea creștină în a doua jumătate a secolului nostru” (Préf Olivier Clément, Prière de Jésus et expérience du Saint-Esprit, Paris 1981, p. 7).

Olivier Clément este bine

cunoscut la noi și prin mijlocirea tinerilor săi studenți de la Institutul Saint Serge din Paris (azi distinși ierarhi, preoți și profesori), și, mai recent, printr-o culegere de articole publicate sub titlul *Puterea credinței* (Editura Pandora, Târgoviște, 1999, traducere a doamnei Alexandrina Andronescu, Daniela Ciascai), precum și din cartea *Convorbiri duhovnicești cu teologi ortodocși din străinătate*, adunate și publicate de distinsul și harnicul Arhimandrit Ioanichie Bălan, de la mănăstirea Sihăstria, Iași, 1995, ambele cărți cuprinzând frumoase aprecieri la adresa teologiei ortodoxe române.

Născut la 17 noiembrie 1921 în Languedoc (Franța), Olivier Clément a făcut studii istorice. După lungi căutări în diverse forme de ateism, el s-a convertit la Hristos datorită în mare parte lecturilor din Dostoievski, Berdiaev și Losski, și a primit botezul în Biserica Ortodoxă la vârsta de 30 de ani.

După convertirea sa, urmează cursurile de teolo-

gie organizate de Patriarhul Moscovei, apoi învață teologia morală și istoria Bisericii la Institutul St. Serge din Paris și urmează Institutul Superior de Studii Ecumenice din capitala Franței. La editura Desclée de Bouver, a condus colecția de studii ortodoxe, „Theophanie” și este secretar de redacție la revista ortodoxă de limbă franceză „Contacts”. Doctor în teologie la Institutul St. Serge din Paris, Olivier Clément este DOCTOR HONORIS CAUSA al Institutului de Teologie din București și al Universității catolice din Louvain (după *Puterea credinței*, op. cit., coperta).

Dintre numeroasele și temeinicile studii ale lui Olivier Clément asupra Sfintei Euharistii, ne oprim acum asupra studiului *Prievire asupra prezenței euharistice* (publicat în *Contacts*, Revue française de l'Orthodoxie, XXXIV Année, nr. 119, pp. 216—234).

Vom prezenta câteva rezumate și extrase din acest prețios studiu. În In-

(Continuare în pag. a 6-a)

Preot prof. Dr.

GHEORGHE LIȚIU



Tălcuirea Evangheliei cu Sfinții Părinți

Mântuitorul întru începutul lucrării Sale pământești.

I. Duminica a 4-a după Rusalii (Mt. 8, 5—13).

Vindecarea slugii sutașului ne arată că vindecarea noastră începe cu credința în Doctorul nostru, manifestată prin râvnă și bărbăția cererii de a fi vindecat: „Începe cu bărbăția tot lucrul bun — zice Sf. Isaac Sirul (sfârșitul sec. V) — și să nu te apropii de El cu șovăială și să nu te îndoiești în inima ta în nădejdea în Dumnezeu, ca să nu-ți fie osteneala fără folos și lucrarea plugăriei tale, grea. Ci crede întru inima ta că milostiv este Domnul și dăruiește celor ce-L caută harul ca un bun platnic, nu după lucrarea noastră, ci după râvnă și credința sufletelor noastre. Căci zice: *Fie ție după credința ta (după cum ai crezut)*!”²

Ținta acestei credințe nu este alta decât deplina însănătoșire sau lipsă de boală, de patimi, adică nepătimirea. Sf. Ioan Scărarul (†649) vede în sutaș pe omul care a urmat această cale și precum atunci s-a rugat Domnului pentru sluga sa, tot așa și acum sutașul ne îndeamnă: „Fă-te ca un împărat peste inima ta, șezând înalt întru smerenie și poruncind răsului: *Mergi și merge, și plânsului celui dulce: Vino, și vine; și robului și tiranului nostru trup: Fă aceasta, și face*”³. Să-i urmărim și noi credința, ca să dobândim vindecarea, fără de care nu vom putea „sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în împărăția cerurilor”.

II. Duminica a 5-a după Rusalii (Mt. 8, 28—34).

Vindecarea omului corespunde cu anihilarea lucrării păcatului într-însul și în lume și cu anihilarea lucrării omagitorului, a celui ce „de la început a fost ucigător de oameni și nu a stat într-un adevăr” (In. 8, 44). Prin Evanghelia de astăzi, care ne relatează exorcizarea unei legiuni de demoni din doi demoniști, Mântuitorul ne cheamă să înțelegem acest lucru. Mai mult, El înfățișează drama omului (gadarenii), care se lasă

în stăpânirea diavolului și nu-și înțelege înșelarea (porcii erau pentru ei o avuție, în timp ce pentru evrei — și prin urmare în realitatea vechi-testamentară — erau animalele cele mai spurcate și necurate, carnea de porc fiind interzisă consumului: II Mac. 6, 18; 7, 1), ca să vină întru Adevăr. Amăgitorul știe însă că „acum va fi aruncat afară” (In. 12, 31):

„Ce ai Tu cu noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești? Nu este aici o mărturisire de bună voie, care ar fi urmată de vreo răsplătă — spune Fericitul Ieronim (†420) —, ci o mărturisire smulșă de necesitate care fi constrânge în ciuda vrerii lor. Precum sclavii fugari, revăzându-și stăpânul după o lungă perioadă de timp, nu-l imploră decât să nu-i lovească, tot astfel, la vederea prezenței neașteptate a Domnului, demonii cred că a venit să-i judece. Prezența Mântuitorului înseamnă caznele demonilor... Demonii presupun într-însul pe Fiul lui Dumnezeu mai degrabă decât îl cunosc. Cu adevărat, pe Tatăl nu-L cunoaște nimeni, decât numai Fiul și cel cărui va voi Fiul să-i descopere (Mt. 11,27).

Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci. Duceți-vă, zice Mântuitorul, nu pentru că le-ar fi acordat demonilor ceea ce-au cerut, ci pentru că voia să ofere oamenilor, prin intermediul masacrului porcilor, un mijloc de mântuire. Într-adevăr, la vederea acestuia, păstorii merg degrabă să-L anunțe în cetate.

Și iată toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să treacă din hotarele lor. Li cer să se depărteze de hotarele lor, nu din mândrie, cum gândesc unii, ci din smerenie, considerându-se nevrednici de prezența Domnului.⁴ Tot astfel, la pescuirea minunată, Petru cade la picioarele Mântuitorului și-I zice: *Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos (Lc. 5,8)*.⁵

Dacă așa credea Fer. Ieronim, iată cât de mișcător și de sensibil interpretează momentul acesta, urmându-l pe Sf. Ioan Gură de Aur, poetul și scriitorul Vasile Voiculescu⁶ (1884—1963):

— Cetățeni — le spunea pe grecește fostul îndrăcîț — se cuvine să primim nu numai cu cinste pe acest Izbăvitor al nostru și să-L răsplătim cu laude, ci chiar să-L rugăm să rămână la noi. Să-L găzduim în cel mai mare palat al nostru, ca pe un zeu bun, care să ne ocrotească și să ne cârmuiască.

La azul acestei propuneri arhontele? sări treaz, și cu el mulțimea: Cum să-L văzăm în cetate? Pe acest păgubitor îndrăcîț al nostru? Să ne pricinuiască alte stricăciuni și mai întinse? Nu ne e de ajuns nenorocirea cu înecarea porcilor? Puterea și minunile Lui nu ne sunt priincioase... mai degrabă nefaste.

— Așa e, așa e... strigau cu toții. Cine ne despăgubește de turmele pierdute? Și se ridicară cu amenințări.

— Stați! striga fostul demoniac, căruia i se deslușeau acum toate. Voi nu știți.

Dar gloata îl acoperi cu huiduieli, înăbușindu-i glasul...

Iisus tăcea. De departe El vedea și azea cum, dându-se peste cap în bulboanele apelor, duhurile osândite se veseleau de pățanie, spunându-I: *Vezi, Doamne, ne-ai alungat dintre ei degeaba. Au fost, sunt și rămân tot atât de răi și îndrăcîți chiar fără noi...*

COMUNICAT

(Urmare din pag. 1)

— analiza stadiului actual a proiectului legii privind salarizarea clerului, aflat în dezbaterile celor două Camere ale Parlamentului;

— aprobarea unui program privind organizarea pelerinajelor religioase în România și în Țara Sfântă;

— a mai fost discutată participarea unor membri ai Sf. Sinod la întâlniri internaționale interortodoxe și ecumenice.

Luând în discuție rezultatele întâlnirii comisiilor Bisericii Ortodoxe Române și Bisericii Catolice de Rit Bizantin (Mănăstirea Râmnic, Alba, 10 iunie 1999), Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române consideră continuarea dialogului be-

Iisus citea în ochii nedumeriți ai învățătorilor rugarea, imboldul să vorbească rătăciților, să-i câștige, să-i răpească, așa cum înflăcăra mulțimile de iudei, care apoi îl ascultau și-L urmau fericite. El încă pregeta. Iși plimba privirile de la turmele de porci, ce pășteau singure și pașnice, la turma de oameni tăbărați asupra-I, sub cârmuirea porcarilor mărfari, împotriva Lui... și se gândi la cuvântul Tatălui, cu care îl imputernicise când îl trimisese în lume: *Nu zvărlți mărgăritare înaintea porcilor*. O imensă tristețe îl umplu, cât nu mai încăpu nici dispreț. Iși ridică numai mâna și le spuse atât, privindu-i ca pe valurile răscolite ale mării.

— Pace vouă!⁸

III. Duminica a 6-a după Rusalii (Mt. 9, 1—8).

„Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: *Îndrăznește, fiule! Iertate sunt păcatele tale! O, minunată smerenie! Il numește fiul Său pe acest om disprețuit, slăbănog, cu încheieturile mădularelor destrămate, pe cel de care preoții nu îndrăzneau deloc să se atingă. Sau, desigur, îl numește fiul Său pentru că îi sunt iertate păcatele.*

Dar unii dintre cărturari ziceau întru sine: *Acesta hulește*. Cîtim la un profet acest cuvânt al lui Dumnezeu: *Eu sunt Acel care șterge păcatele tale (Is. 43, 25)*. Prin urmare, în mod firesc, cărturarii, gândind că era om și auzindu-L pronunțând cuvintele lui Dumnezeu, îl acuză de blasfemie. Dar Domnul, văzându-le gândurile, arată că

(Continuare în pag. a 5-a)

DANIEL POPA,
student teolog, anul II

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. Jean-Claude LARCHET. *Thérapeutique des maladies spirituelles*, col. L'Arbre de Jossé, Les éditions de l'Ancre, Paris 1991, vol. I, p. 9—10.

2. Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfințele nevoințe*, Filocalia X, București, 1981, cuv. LVI, p. 294.

3. Sf. Ioan Scărarul, *Scara, Filocalia IX*, București 1980, cuv. VII, cap. 40, p. 175. Printr-o notă, Pr. Stăniloae explică: „Trupul ne poate fi și tiran și rob. Depinde de noi”.

4. Explicație îngăduitoare, dar contestabilă. Fer. Ieronim urmează aici exegeza lui Origen. Sf. Ioan Gură de Aur, ca și majoritatea Părinților, precum o recunoaște chiar Fer. Ieronim, e de părere că gadarenii l-au alungat pe Mântuitorul din pricina pierderii porcilor și de teama de a nu pierde și alte turme (avuții): „După ce făcuse atata bine, locuitorii ținutului acela îl alungă; Hristos nu se împotrivesc, ci pleacă: a părșit pe oamenii care s-au declarat nevrednici de învățatura Sa și le-a dat ca învățători pe cei sloboziți din ghearele demonilor și pe păzitorii porcilor, ca de la ei să afle cele petrecute. Hristos a plecat și-l lăsa cuprinși de mare frică. Paguba lor cea mare răspânda veteșă minunii săvârșite, iar cele întâmplăte le piscau sufletul. Din toate părțile se auzeau glasuri care predicau minunea nemăiașă: *cei tăbăduți, porcii înecați în mare, stăpânii porcilor, păzitorii porcilor*” (Omilia la Matei, PSB 23, Omilia XXVIII, IV, p. 358).

5. Saint Jérôme, *Commentaire sur S. Mathieu*, SC 242, tome I, p. 165—167. Fericitul Ieronim (347—420) a scris aceste Comentarii la Evanghelia după Matei în anul 398, după ce abia scăpase el însuși de o boală de trei luni, marcată — se pare — de violente dureri de cap (excesele ascetismului său, care nu se prea potriveau cu stomacul deteriorat, minaseră de multă vreme sănătatea deja fragilă).

6. Sfânt al zilelor noastre, V. Voiculescu și-a pus întreaga sa viață în slujba aproapelui, prin faptă (medic) și prin cuvânt (poet și scriitor), trăgându-și sava din acea „liniște creatoare, neastâmpărată, în continuă mișcare” care este isihia: „el nu numai că o căutase, dar a și dobândit-o, nu era un teoretician, ci un practicant, fapt pentru care și vorbea atât de puțin despre experiențele lui launtrice... de sfânt bizantin era și chipul său prelung, uscățiv, adiat de o frunte inteligentă, luminat de barba albă, îngrijită” (Valeriu Anania, *Rotonda plopii aprinși*, ed. Florile Dalbe, București 1995, p. 233, 216).

7. Un fel de primar al satului.

8. V. Voiculescu, *Demoniul din Gadara în vol. Toiagul minunilor*, ed. Jurnalul literar, București 1991, p. 71—72.

Prima manifestare a lucrării Mântuitorului, prin Duhul Sfânt, în lume, primul semnal al chemării noastre spre sfințenie îl reprezintă tămăduirea sau vindecarea (Is. 61,1; Lc. 4,17); de aceea trebuie să ne reamintim că „verbul sozein (a mântui), frecvent utilizat în Noul Testament, înseamnă nu numai a dezrobi, a elibera sau a scoate dintr-un pericol, ci și a vindeca, a tămădui, a soteria (mântuire) desemnează nu numai eliberarea, ci și vindecarea. Însuși numele Iisus înseamnă IAHVE (DOMNUL) mântuiește, cu alte cuvinte, vindecă. Și Hristos se prezintă El însuși, foarte direct, ca un doctor (Mt. 8, 16—17; 9,12; Mc.2,17; Lc.4,18 și 23). De fapt, așa îl anunță Profeții adeoseori (Is.53,5; Ps.102,3) și așa îl caracterizează Evangheliile (Mt. 8,16—17), iar pilda Samaritanului milostiv poate fi pe drept considerată o reprezentare a lui Hristos-Doctor.

Părinții, aproape în unanimitate și încă din primul secol, li vor aplica în mod curent numele de Doctor, adăugând adesea calificativele: «mare», «ceresc», «suprem» și precizând, după context: «al trupurilor», «al sufletelor», mai frecvent «al sufletelor și al trupurilor», subliniind că El a venit ca să vindece omul pe de-a-neregul. Această numire figurează în centrul însuși al Liturghiei stântului Ioan Gură de Aur și în majoritatea formulor Sfințelor Taine. Se găsește constant în aproape toate slujbele liturgice ale Bisericii ortodoxe și într-un număr considerabil de formule de rugăciune.

Dacă Hristos apare ca un doctor și mântuirea pe care o aduce, ca o vindecare, aceasta se datorează faptului că omenirea este bolnavă. Văzând în starea adamică primordială starea de sănătate a omenirii, Părinții și întreaga Tradiție văd în starea de păcat, care caracterizează omenirea decăzută în urma păcatului original, o stare de boală multiformă care afectează omul în întreaga sa ființă.¹ Pentru a ne convinge că vindecarea sau restaurarea omenirii a început odată cu venirea în lume a Mântuitorului, „trimis să vindece toată boala și să răscumpere din moarte” (Rugăciunea ungerii — Taina Sf. Maslu), Biserica ne înfățișează, la început de drum (perioada Octoiului), acele vindecări săvârșite de

Sfințenie și sfinți

(Urmare din pag. 1)

teresată se cere ca să tindă dragostea tuturor credincioșilor. Ucenicilor săi le-a cerut ca iubirea lor să se înalțe cu mult peste dragostea nutrită de vameși și păgâni față de ai lor. Le-a cerut ca dragostea lor să se extindă — deopotrivă — asupra tuturor, fie prieteni, fie dușmani.

Aceleși cerințe le revin și celor ce se nizuiesc să urce, în această viață, pe treptele desăvârșirii, ale sfințeniei, la perfecțiune și la unirea cu Dumnezeu (Ioan Scărarul, *Scara răsului*, ed. a II-a, trad. de Mitrop. Nicolae Corneanu, Timișoara, 1997, p. 10). Ca un corolar, în Predica de pe Munte, Iisus a încheiat un șir de idei cu sentința: „Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este” (Mat. 5, 48). Despre desăvârșire, spune Sf. Ioan Scărarul, că pe această treaptă sufletul se sfințește în așa fel, încât — printr-un fel de extaz — îl ridică, încă în această viață, spre a-l contempla pe Dumnezeu. Cei care s-au eliberat de patimi, și s-au înălțat cu mintea deasupra tuturor celor create, tind continuu către Domnul, chiar, mai presus de puterile lor. Cel eliberat de patimi, urște cu putere păcatele și manifestă o nestăpânită dorință pentru îmbogățirea în virtuți (Ioan Scărarul, op. cit. p. 509—510).

Cu adevărat dumnezeiască a fost fapta lui Iisus, pe cruce, de a oferi lumii stăpânite de ură, modelul desăvârșit de aplicare a iubirii față de dușmani, rugându-se pentru cei ce-l dădeau morții, grăind: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac” (Luca 23, 34). Păgânătatea și Israelul n-au cunoscut această poruncă, numai dreptul la răzbunare față de dușmani. Această rugăciune a lui Iisus și-a găsit curând răsunet. Sf. arhidiacon Ștefan, ingenunchind, s-a rugat către Mântuitorul pentru cei ce-l ucideau cu pietre, zicând: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (Fapte 7, 60). În timp ce iudeii îl aruncau de pe aripa templului, Iacob, episcopul Ierusalimului, se ruga zicând: „Iartă-le, Doamne, că nu știu ce fac” (Eusebiu, *Ist. bis.*, II, 20), în (A. Huonder, *La picioarele Mântuitorului*, vol. II. Sibiu, 1937, p. 195—198). Așa s-au rugat Mântuitorului sfinții martiri ai Bisericii, din primele veacuri, când neînfricăți mergeau la moarte pentru credința lor.

Dacă Biserica ortodoxă a consacrat mai puțini sfinți decât Biserica romană, de fapt, nu însemnează că ar avea mai puțini sfinți

decât aceasta. Constantin Brâncoveanu și cei patru fii ai săi care mai bine și-au jertfit viața, decât să se dea în legea turcească, de abia după mai mult de două veacuri și jumătate au fost consacrați în rândul sfinților. Ce ar putea fi spus despre Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, care veacuri la rând a rămas în conștiința poporului ca sfânt, dar a fost consacrat ca sfânt după ceva mai puțin de cinci veacuri. Cu adevărat, au fost monahi desăvârșiți, cu viață de sfințenie, ierarhi virtuoși și încercați în chemarea lor, credincioși buni, cu viață curată, care nu au ajuns a fi cunoscuți îndeajuns și nu s-au învrednicit a fi consacrați ca sfinți.

Dacă Dumnezeu care cunoaște pe sfinți mai bine decât noi oamenii, va socoti după merit jertfa adusă pentru Hristos de toți creștinii botezați din nou, în sânge, pentru credința lor, atunci fără îndoială, Biserica ortodoxă are azi cei mai mulți sfinți. Cine a numărat victimele persecuțiilor îndurate în anii istoriei de creștinii ortodocși de la musulmani, iar în acest veac al XX-lea de la comuniștii atești? Cine a numărat pe creștinii ortodocși uciși pentru credința lor, de la Mahomed, până la Stalin? Dacă suferința și moartea martirică îi pot îndreptăți înaintea lui Dumnezeu de vrednicia de sfinți mărturisitori și mucenici, atunci numai în acest ultim secol, Biserica ortodoxă a dat mai mulți sfinți decât biserica papală, în răstimpul de aproape un mileniu, de la schismă până azi (Teodor Popescu, *Vitalitatea Bisericii ortodoxe*, în „*Ortodoxia*”, vol. I, București, 1942, p. 169).

Vorbindu-le apostolilor săi despre cumpene și răsplătiri în viața viitoare, Iisus a grăit: „Oricine va mărturisii pentru mine înaintea oamenilor, mărturisii-voi și eu pentru el înaintea Tatălui meu celui din ceruri” (Matei 10, 32). Ap. Pavel însiră biruințele prin credință ale dreptilor și ale sfinților prooroci, precum și suferințele, batjocura și chinurile răbdate, pentru care nu toți au dobândit izbăvirea, potrivit făgăduinței. Pentru toți aceștia însă „Dumnezeu rănduise ceva mai bun... desăvârșirea” (Evrei 11, 40), adică sfințenia și sfințirea lor la Dumnezeu, dacă nu la oameni.

Toți acești sfinți sunt, pentru cei rămași în viață, mijlocitori la tronul ceresc, pentru ocrotire, ajutorare și izbăvire din nevoi, a celor ce cu credință și cu nădejde solicită ajutorul de sus.

nefică ambelor Biserici pentru o mai bună cunoaștere reciprocă și rezolvarea neînțelegerilor privind locașurile de cult.

Membrii Sf. Sinod au subliniat atmosfera de frățietate existentă între creștinii ortodocși și cei catolici de ambele rituri în timpul vizitei Sfințității Sale Ioan Paul al II-lea în România și consideră că aceasta trebuie continuată în cadrul Comisiei mixte de dialog ortodoxo-greco-catolice, precum și în viața religioasă de zi cu zi din țara noastră.

În același timp, s-a reiterat necesitatea continuării dialogului internațional ortodox-romano-catolic, Biserica Ortodoxă Română reafirmându-și disponibilitatea pentru participarea activă la acesta. Sfântul Si-

Biroul de presă și comunicații al Patriarhiei Române

Cărturari sibieni de altădată:

Dimitrie Eustatievici — primul profesor și director al Școlii Teologice din Sibiu

În toamna anului 1743, un vrednic preot de la biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, Eustatie Grid, se îndrepta spre capitala Rusiei de altădată, Sankt Petersburg, pentru a solicita ajutoare materiale în vederea refacerii bisericii la care slujea. A fost primit în audiență de însăși țarina Elisabeta Petrovna (1741—1761), fiica lui Petru cel Mare, care i-a dăruit 2500 de ruble (iar fiul ei, Petru Feodorovici, viitor împărat între anii 1761—1762, 200 de ruble), la care se adaugă alte sume strânse în Petersburg și în alte orașe rusești, precum și un mare număr de cărți de slujbă, dar toate în slavonește, dintre care unele se mai păstrează în biblioteca și muzeul bisericii „Sfântul Nicolae” din Șcheii. Din banii primiți în Rusia, s-a renovat biserica și s-a așezat un ceas în turn, cu o inscripție în limba latină care consemna sprijinul țarinei. Fără îndoială că preotul Eustatie a trecut și prin celelalte două mari orașe rusești și centre de cultură teologică, Moscova și K'ev.

Presupunem că la reîntoarcerea prin Kiev va fi rugat pe mitropolitul locului sau pe rectorul Academiei duhovnicești ca să-i primească fiul la studii acolo. Și astfel, fiul său Dimitrie va fi primul tânăr transilvănean despre care avem știri că și-a făcut studiile în renumita Academie duhovnicească de la Kiev, ale cărei începuturi le-a pus, în 1631, egumenul, devenit apoi Mitropolit, Petru Movilă, fiul domnitorului român Simion Movilă.

Dimitrie s-a născut în Șcheii Brașovului, în jurul anului 1730. A învățat carte la școala acestei biserici, condusă de tatăl său. Se pare că a plecat la Kiev chiar în toamna anului 1744 și a rămas acolo mai mulți ani. Presupunem că la început a învățat în Gimnaziu, apoi în Academia teologică. Acolo i s-a dat numele — potrivit obiceiului rusesc — de „Eustatievici”, adică fiul lui Eustatie, cum va semna în viitor. Și-a însușit temeinic limbile slavonă, latină, greacă, o serie de discipline umaniste și teologice, care îi vor lărgi orizontul cultural. Două atestate, eliberate la 19 și 23 aprilie 1753 de prefectul de studii, respectiv de rectorul Academiei, Gheorghe Konițki, ambele în latinește, arătau că Dimitrie Eustatievici „a dovedit o hărnicie deosebită în Academia din Kiev atât în domeniul artelor liberale, cât și în științele teologice. Printr-o purtare modestă, printr-o ținută deosebită, cât și printr-o înclinație însuflețitoare spre științe, prin hărnicie și inteligență, într-o lungă perioadă de timp, el a promovat studiile sale nu numai cu o apreciere maximă, ci fiind și un model de probitate, modestie, inteligență și integritate deosebită. Drept urmare a acestui lucru, în anul 1753, luna aprilie, ziua 23 după ce s-au dat voturile și în alte Academii celebre și renumite (subl. ns.) a reușit să termine și să promoveze studiile sale până la cel mai înalt grad...”. Pe baza cuvintelor de mai sus, unii cercetători au înclinat să creadă că a studiat și în Academia duhovnicească din Moscova, ceea ce n-ar fi exclus. După unele izvoare brașovene săsești, ar fi studiat și la Halle.

Reîntors de la studii, a fost ales dascăl la vechea școală românească de la biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, probabil prin 1755. În această calitate, întocmește o „Gramatică românească”, definitivată la 1 septembrie 1757, rămasă în manuscris și editată abia în 1967, sub îngrijirea cunoscutului cercetător ieșean Neculai A. Ursu. Era „acum întâi izvodită prin Dimitrie Eustatievici (sic) și „afierosită” lui Constantin Mavrocordat, domnitorul de atunci al Țării Românești, om de cultură și spirjinitor al românilor șcheieni, probabil cu gândul de a o tipări la București. Era prelucrată după gramatici latinești, slavone sau grecești, neavând un model românesc. În pofida faptului că a avut numai modele străine, totuși Eustatievici a reușit să prezinte în chip judicios ortografia (cu îndrumări privind scrierea cu litere chirilice), morfologia pe care o numește etimologie, sintaxa și prozodia. Între altele, urmărirea să pună în lumină „deșteptăciunea limbii românești, cât este și ce fel este și cât este dialectul românesc mai îndestulat sau mai neîndestulat decât alte dialecte”. El are meritul că a încercat să creeze o terminologie lingvistică proprie, deși oarecum bizară. De pildă, nu menționează existența articolului, cazurile sunt numite „căderi”, fiind șase la număr: „numitoarea” (nominativ), „născătoarea”

(genitiv), „dătătoarea” (dativ), „pricinuitoarea” (acuzativ), „chemătoarea” (vocativ) și „lucrătoarea” (ablativ); conjugările sunt „înjugări”, diateza pasivă este „pătimitoarea”, modul optativ devine „profitoarea” ș.a. Asemenea numiri nu trebuie să ne surprindă pentru vremea respectivă, dacă ne gândim că nu avea alte modele românești în față și că era la începutul carierei sale didactice.

În 1761 sau 1762 începe o etapă nouă în viața lui Dimitrie Eustatievici. La 4 septembrie 1761 fusese instalat la Brașov noul „loctiitor” de episcop al Transilvaniei Dionisie Novacovici, care a obținut apoi acordul autorităților de a se stabili la Sibiu, iar prin 1764 la Rășinari. Probabil încă din toamna anului 1761 Eustatievici i-a fost recomandat ca secretar și interpret, fiind cel mai indicat pentru asemenea funcție. În aceste împrejurări, a fost nevoit să-și părăsească Brașovul natal și să-l însoțească pe Dionisie la Sibiu, apoi la Rășinari.

Nu știm ce s-a întâmplat cu Eustatievici după luna octombrie a anului 1767, când Dionisie s-a reîntors la scaunul său de la Buda. Se pare că a așteptat numirea unui nou episcop în Transilvania. Se știe că, după un an, la 7 octombrie 1768, a fost numit Ioan Georgievici al Caransebeșului și Vârșefului, dar în noiembrie același an era numit „loctiitor” de mitropolit al Carlovițului, ales apoi ca titular al acestui scaun în vara lui 1769.

Dimitrie Eustatievici își va continua activitatea de secretar și interpret al noului episcop Sofronie Chirilovici (1770—1774), care a stabilit definitiv reședința Episcopiei la Sibiu. După transferul său în scaunul episcopal de la Buda (24 august 1774), Eustatievici a funcționat ca secretar al noului vicar Ioan Popovici, protopop în Hondol (jud. Hunedoara), care va deține această calitate timp de zece ani, până în 1784. În sfârșit, la 6 noiembrie 1783, a fost numit ca episcop al Transilvaniei arhimandritul sârb Gheodeon Nichitici, hirotonit la Carloviț la 9 mai 1784 și instalat la Sibiu la 1 iulie același an. A fost ultimul episcop sârb pe care l-a slujit Dimitrie Eustatievici ca secretar. Cei doi se cunoșteau de mulți ani, căci Gheodeon fusese diaconul lui Dionisie Novacovici, iar după reîntoarcerea acestuia la Buda a funcționat un timp ca protopop la Abrud.

În anul 1786 se inaugurează o ultimă etapă în viața pământească a lui Dimitrie Eustatievici. La 4 noiembrie 1785, noul episcop Gheodeon împreună cu I. Martonfi — viitor episcop romano-catolic la Alba Iulia — înaintează Guberniului Transilvaniei un proiect de organizare a învățământului românesc ortodox. El propunea înființarea unui seminar pentru pregătirea preoților, a unei școli „normale” pentru formarea viitorilor învățători și a mai multe școli elementare în diferite parohii. În același memoriu propunea ca viitor director al tuturor școlilor ortodoxe fie pe Dimitrie Eustatievici, fie pe medicul oculist Ioan Piariu Molnar. În urma acestui memoriu, la 20 septembrie 1786, Eustatievici era numit director al școlilor ortodoxe, cu un salariu anual de 400 de florini, plătit din așa numita „sidoxie”, o taxă anuală de două coroane și jumătate pe care o plătea fiecare familie ortodoxă, începând din anul 1783. În 1782 fusese numit, ca director al școlilor românești unite, Gheorghe Șincai.

Eustatievici a îndeplinit această misiune până la moarte, survenită la 27 mai 1795, deci sub episcopii Gheodeon Nichitici († 20 noiembrie 1788) și Gherasim Adamovici (instalat la 13 septembrie 1789, † 13 aprilie 1796). Noul director avea datoria de a ține un curs „metodic” cu învățătorii școlilor românești din Transilvania, atât cu cei care erau în funcție — deci era un fel de „reciclare”, în termenii de azi — cât și cu unele serii noi. Ei urmau să îndeplinească și slujba de cantori (cântăreți) ai bisericii din satul în care urmau să funcționeze ca dascăli. Dar în cadrul acestui curs Eustatievici pregătea și pe viitorii preoți, lucru ce rezultă din anumite atestate școlare, inclusiv din listele de absolvenți păstrate. Deci Dimitrie Eustatievici își înscrie numele în istoria învățământului teologic românesc ca primul profesor și director al școlii teologico-pedagogice din Sibiu, viito-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARU,

Proiecția și lumile posibile

A apărut de curând, în traducere italiană, cartea: „Heterocosmica. Ficțiune și lumi posibile” (Heterocosmica... Fiction e mondi possibili, Ed. Bompiani, 1999) a cunoscutului semiolog cehoslovac, trăitor în Canada, Lubomir Doležel. Sunt pagini dense de semiologie, în care autorul cu un acut simț al observației, aplică logica lumilor posibile la fenomenele din câmpul narațiunii.

În comparație cu lumea reală, cea a unui roman e o lume posibilă. Autorul nostru încearcă să observe în ce mod și în ce măsură lumea narativă e parazitată pe seama celei pe care o considerăm reală. Și, de asemenea, în ce măsură lumea pe care și-o construiește cititorul unui roman seamănă cu cea pe care autorul romanului o oferă. Căci e neîndoielnic că citirea unui text presupune un efort de interpretare. Aceiași lucru se întâmplă, într-o manieră mult mai evidentă, când se pune în scenă acțiunea unui roman.

Voi da un exemplu, sugerat de lectura cărții lui Doležel, care dedică mai multe pagini romanului

„Moby Dick”, al lui Melville. La un concurs de perspicacitate, prezentat la televizor, s-a pus întrebarea: Ce picior lipsea căpitanului Ahab, din romanul „Moby Dick”? Concurentul a răspuns: „Nu știu...”. Răspunsul era exact. Pentru că Melville nu spune decât că eroului său îi lipsește un picior. Când însă John Huston ecraniza acțiunea din „Moby Dick”, cu siguranță că a făcut o alegere: căpitanul Ahab era schiop pe stânga sau pe dreapta. Oricare dintre variante, era însă reductivă; el crea o lume diferită de cea din roman.

Am citit cu atenție cartea lui Doležel: nu-și pune și deci nu răspunde la întrebarea de mai sus! Dar stăruiește o mulțime de alte întrebări și oferă, în același timp, niște principii generale, după care cititorul își construiește o „lume posibilă”, asemănătoare mai mult sau mai puțin cu cea pe care o propune autorul textului. Este problema delicată pe care și-o ridică creștinul care citind, în Sfânta Scriptură, paginile ce vorbesc de Împărăția lui Dumnezeu, și-o imaginează

într-un fel anume și o descrie, în cuvinte sau în culori (icoane).

Împărăția Cerurilor e o lume „mai reală” decât cea pe care o numim noi reală. Cu toate acestea, omul și-o „construiește” adesea după legile proiecției. El reușește să transmită altora „cum este” și, în același timp, „cum nu este” împărăția Cerurilor.

Dacă lumea aceasta este o lume de „durere”, de „întristare” și de „suspîn”, prin proiecție în negativ, lumea „împărăției” trebuie să fie „unde nu este durere, nici întristare, nici suspîn, ci viață fără de sfârșit”. Este expresia liturgic-poetică a acestei construcții.

Ceea ce lipsește „lumilor posibile” din romane, filme sau mintea cititorului este tocmai realitatea liturgică. Este adevărat că literatura sau cinematografia, fiind arte, au o misiune preparatorie în sensul apropierii de Dumnezeu (— sau, cel puțin, ar trebui să fie așa!). Dar ele creează doar „evenimentul”, care se consumă la nivel mental-afectiv.

(Continuare în pag. a 7-a)

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Tălcuirea Evangheliei cu Sf. Părinți

(Urmare din pag. a 4-a)

este Dumnezeu, El care poate cunoaște tainele inimilor, și, într-un anumit fel, le spune prin tăcerea Sa: *prin chiar această măreție și putere de a vă cunoaște gândurile, pot să și iert oamenilor păcatele lor; din purtarea Mea față de voi, înțelegeți darul făcut paralizicului!*

Ce este mai lesne a zice: Iertate sunt păcatele tale, sau a zice: Scoală-te și umblă? Între a zice și a face este o mare distanță. I-au fost cu adevărat iertate păcatele paralizicului? Doar Acesta știa, Care le-a iertat. Dar din cuvântul *Scoală-te și umblă*, atât cel ce s-a ridicat cât și cei ce l-au văzut, au putut constata efectul. Se face deci minune trupească pentru a dovedi minunea duhovnicească, deși din aceeași putere (a Domnului) se vindecă atât patimile trupului, cât și ale sufletului. Ne este dat să înțelegem că majoritatea slăbiciunilor trupesti sunt efectul păcatului. Și poate, dacă iertarea păcatelor precede, este pentru ca, o dată dispărute cauzele slăbiciunii sale, să-i fie restituită sănătatea.

Ia-ți patul și mergi la casa ta. Ridicându-se, recăpătându-și vigoarea anterioară, sufletul paralizic își poartă patul pe care zăcea odinioară destrămat și îl duce în casa virtuților sale (in domum virtutum suarum)⁹

IV. Duminica a 7-a după Rusalii (Mt. 9, 27—35).

*„După ce au intrat în casă... Ei (orbii) n-au fost vindecați pe cale, în trecerea Sa, precum gândeau. Abia după întoarcerea Sa acasă, se apropie de El și intră. Domnul începe prin a le examina credința, pentru ca ei să poată primi apoi lumina adevăratei credințe. Această minune urmează, întru totul firește, celei relatate anterior, a fiicei dregătorului și a scurgerii de sânge, pentru ca ceea ce s-a demonstrat acolo cu ocazia morții și a bolii, să fie (demonstrat) și pentru această orbire (hic caecitas = stare de nevedere) într-adevăr, și unul și celălalt popor¹⁰ era orb, atunci când Domnul trecea prin lumea noastră și dorea să se întoarcă la casa Sa. Dacă n-ar fi proclamat credința lor, zicând: *Miluește-ne pe noi, Fiule al lui David*, și dacă, la întrebarea lui Iisus: *Credeți că pot să tac Eu aceasta?*, n-ar fi răspuns: *Da, Doamne!* nu și-ar fi recăpătat lumina de diamante.*

Iar Iisus le-a poruncit cu asprime, zicând: Vedeți, nimeni să nu știe. Iar ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela. Din smerenie, pentru a fugi de slava deșartă, Domnul le făcuse această recomandare, dar recunoștința lor pentru acest dar nu le permite să pună sub tăcere binefacerea.

Și plecând ei, iată au adus la El un om mut, având demon. Și fiind scos demonul, mutul a grăit. Duhovnicește, în același fel în care orbii răgăsesc lumina, tot astfel

limba mutului se dezleagă pentru a-L putea mărturisii pe Cel pe Care-L tăgăduia mai înainte.

V. 33—35 Mulțimea slăvește lucrările lui Dumnezeu și zice: *Niciodată nu s-a arătat așa în Israel.* Este mărturisirea de credință a neamurilor (confessio nationum est). Dar fariseii, neputând nega minunea, denaturează lucrările Domnului și zic: *Cu domniile demonilor scoate pe demoni*, arătând prin calomnia lor necredința iudeilor până în zilele noastre.

Vezi, El a predicat Evanghelia în sate, orașe și cetăți, fără a face deosebire, adică și celor mari și celor mici, fără a lua în considerare puterea celor mari, neurmărind decât mântuirea credincioșilor. Lucrarea Sa: cea pe care i-o încredințase Tatăl; foamea sa: de-a mântui pe cei necredincioși prin propovăduirea Sa. El propovăduia Evanghelia împărăției în sinagogi și în sate. *După propovăduire și după învățătura, vindeca toată boala și toată neputința pentru a se convinge prin lucrările Sale cei ce n-au făcut-o prin cuvântul Său. De Domnul se zice cu adevărat: vindecând toată boala și toată neputința, căci Lui nimic nu-I este imposibil (nihil ei impossibile est)¹¹*

★

Fericitul Ieronim s-a născut la Stridon (347), la granița răsăriteană a Italiei; la 20 de ani, a fost trimis la studii la Roma de către tatăl său, dornic de o viață creștină mai desăvârșită, a mers la Aquileea, pe țărmul Adriaticii, și apoi în Siria, ca anahoret în pustiu Halcis; dezgustat de certurile dogmatice ale călugărilor, s-a îndreptat spre Constantinopol (379), devenind un entuziasmat ucenic al Sf. Grigorie de Nazianz, ales atunci arhiepiscop de Constantinopol. După demisia acestuia (381), a plecat la Roma, fiind numit secretar și consilier biblic al papei Damasus (366—384). Pentru atitudinea sa polemică, pentru atacurile la adresa clerului roman delăsător și pentru încercarea de-a retrăduce (corecta) Biblia în latină, și-a creat mulți dușmani, care l-au constrâns să părăsească Roma după moartea papei. S-a stabilit la Betleem, desfășurând activitatea cea mai rodnică din viața sa. Din bogata sa operă (traduceri și lucrări originale), să amintim doar traducerea Vechiului Testament după originalul ebraic și revizuirea Noului Testament, ambele alcătuind Biblia numită astăzi *Vulgata*, textul oficial al Bisericii Romano-Catolice. Fer. Ieronim a trecut la cele veșnice la 30 septembrie 420, fiind prăznuit la 15 iunie.

9. Saint Jérôme, op. cit., p. 167—169.

10. Poporul iudeu și poporul păgânilor (gentium populus), adică al restului neamurilor. Mântuitorul a venit pentru ca pe cele două „popoare” (iudeii și păgânii/neamurile) — pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea, și să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un trup (Biserica), prin cruce, omărând prin ea vrăjmășia” (Efes. 2, 15—16).

11. Saint Jérôme, op. cit., p. 181—185.

Sărbătoare românească la Atena

Comunitatea românească din Atena a trăit duminică, 20 iunie a.c., clipe de adevărată bucurie și de emulație spirituală cu prilejul împlinirii a 7 ani de la întemeierea acesteia la inițiativa unui grup de intelectuali români stabiliți de-a lungul timpului în Atena.

La acest soroc din viața sa, comunitatea care-l are ca patron pe Sf. Voievod Ștefan cel Mare, în organizare cu Ambasada României la Atena a marcat așa cum se cuvine acest moment semnificativ. Astfel, duminică dimineața a fost săvârșită o sfântă liturghie în limba română în biserica colegiului Arsakeion din Atena, o biserică impunătoare ce poartă hramul Sf. Mare Mucenițe Anastasia Romana. Sf. Liturghie a fost oficiată de către un sobor de preoți români aflați la studii în Atena, sobor compus din P.C. Pr. Eugen Moraru, P.C. Pr. Mișuț Acatrinei și P. Cuv. Ierom. Siluan Mănuilă. La Sf. Liturghie a participat P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, aflat atunci la Atena, numeroși credincioși români și greci. Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de tineri teologi aflați la studii în capitala Greciei, sub conducerea dl. drd. Marian Ioan Croitoru.

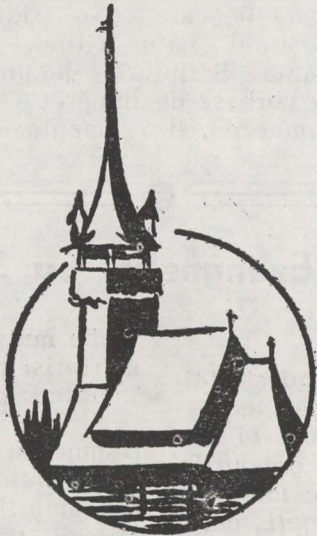
Din partea Ambasadei Române au fost prezenți dl. Bedros Horasgian, atașatul cultural, precum și alți reprezentanți oficiali.

După otpustul Sf. Liturghii a fost oficiat sub protia P.S.

Episcop Visarion Rășinăreanu un Te-Deum de mulțumire, precum și slujba Artoclasiei (litia) cum se obișnuiește în Biserica Greacă.

La sfârșit, P.S. Sa a ținut un vibrant cuvânt de învățătură tâlcuind celor prezenți pericopa evanghelică a duminicii și transmitând în același timp membrilor comunității române din Atena arhierestiile binecuvântări și doririle de bine din partea P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României. P.S. Sa i-a îndemnat pe cei prezenți la dragoste față de Biserica strămoșească și față de valorile spirituale ale neamului, precum și la iubire față de patria lor adoptivă Grecia.

După cuvântul P.S. Visarion Rășinăreanu dl. dr. Liviu Anderkou a exprimat în cuvinte alese, semnificative acestei zile, mulțumind totodată S. Sale Hristodulos al Atenei pentru toată înțelegerea arătată ca și pentru binecuvântarea de a se pu-



Dimitrie Eustatievici

(Urmare din pag. a 5-a)

rul Institut teologic-pedagogic, devenit Academie teologică, apoi Facultate.

Pentru trebuințele școlilor pe care le conducea, Dimitrie Eustatievici a tipărit și câteva cărți: *Bucoavna pentru pruncii cei românești* (Sibiu, 1788, cu text român și german), *Ducere de mână sau povățuire către aritmetică sau socoteală* (Sibiu, 1789), cu text român și german, *Scurt izvod pentru lucruri de obște și deschilin în scrisori de multe chipuri* (Sibiu, 1792, 125 p.), desigur folosite de viitorii învățători. Probabil a lucrat și la întocmirea unui *Catehisis mic, sau Scurtă pravoslavnica mărturisire a legii grecești neunite pentru treaba pruncilor celor neuniți* (Viena, 1777, apoi reeditată la Sibiu în 1789, în limbile sârbă, germană și română în colaborare cu Ioan Raici (textul sârbesc), Teodor Ioanovici (textul german) și preotul cronicar bănațean Nicolae Stoica „de Hațeg” (textul românesc).

Iar pentru candidații la preoție a publicat alte două lucrări: *Dezvoaltele și tâlcuitele Evanghelii a duminicilor, a sărbătorilor și a oareșcărilor zile spre trebuința cateheților și a descălărilor neuniți* (Sibiu, 1790), *Sinopsis, adică cuprindere în scurt a cei vechi și a cei noa Scripturi, adică a Bibliei* (Sibiu, 1791), reeditată tot la Sibiu în 1808 și 1830. Unii cercetători i-au atribuit și alte lucrări. Așadar ar fi, de pildă, lucrarea intitulată *Indreptarea păcătoșului cu duhul blândețelor*, cu text paralel, slavon și român, tipărită la Iași în 1765, cu binecuvântarea mitropolitului Pavel Nenadovici al Carlovitului, dar „așezată” în cele două limbi de episcopul Vichentie Ioanovici Vidac al Timișoarei, care semna și o prefață. Este greu de spus dacă era implicat în traducere și Eustatievici sau primul său episcop Dimitrie Novacovici.

După cercetările recente ale profesorului Vasile Oltean de la Brașov, în ultimul an de viață, „cu prețul vătămării sănătății și scurtarea vieții sale”, a tradus și tipărit la Sibiu *Alexandria sau viața lui Alexandru Macedon*, din care un exemplar se păstrează în biblioteca bisericii „Sfântul Nicolae” din Schei.

Nicolae Iorga i-a atribuit niște însemnări cu caracter istoric pentru anii 1512—1780, pe care le-a publicat sub titlul *Insemnări de cronică ale clericilor din Scheii Brașovului, 1512—1785* (în „Buletinul Comisiunii Istorice a României”, XII, 1933, p. 57—99). Recent, profesorul Ioan Aurel Pop de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj considera că și o cronică scotită „anonimă” a Brașovului a fost scrisă tot de Dimitrie Eustatievici. De asemenea, i se atribuie traducerea cărții *Economica* a lui Florin cel Mare și *Anale bisericesti* a lui Baronius (revizuirea unei traduceri parțiale mai vechi a preotului brașovean Ștefan), care au rămas în manuscris.

În 1789, încerca să pună bazele unui periodic românesc în Transilvania, sub titlul *Foaie română pentru economie*, pe care intenționa să-l editeze sub egida „Societății filosoficești a neamului românesc din marele Principat al Ardealului”. Deși autoritățile din Transilvania i-au înaintat memoriul cu o rezoluție favorabilă către Curtea de la Viena, motivând că este unul dintre cei mai renumiți „bărbați” ai românilor, „care și-a dobândit merite mari pentru întemeierea școlilor normalicești”, proiectul lui nu s-a putut realiza.

Dimitrie Eustatievici s-a căsătorit destul de târziu, cu o oarecare Sofia, se pare tot brașoveancă, moartă la 47 de ani. Au avut trei fiice: Maria († 11 august 1778), Lința (Maria), născută la 26 august 1780, și Sofia (Sofica, Fica), născută la 29 octombrie 1782, la Brașov. Prin testamentul său întocmit la 12 februarie 1794, lăsa celor două fiice rămase în viață câte trei mii de florini ungurești; avea o vie în Muntenia, din care a lăsat jumătate unui cumnat, Radu Cătană. A trecut la cele veșnice la 27 mai 1795, în Brașov, unde a și fost îngropat.

Dimitrie Eustatievici și-a înscris astfel numele printre cei mai renumiți cărturari ortodocși din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea. Deși brașovean prin naștere și prin legături de familie, el rămâne, totuși, și al Sibiului, prin rodnicia sa activitate ca autor de lucrări pedagogice și teologice, ca profesor și director de școli ortodoxe, ca secretar episcopal și militant pentru drepturile românești, deci ca un autentic iluminist.

tea sluji Sf. Liturghie în românește aici la biserica Colegiului Arsakeion. Domnia sa a mulțumit și P.F. Patriarh Teoctist pentru toată dragostea pe care o arată față de românii stabiliți în Grecia, ca și pentru bunăvoința arătată cu orice prilej. A subliniat totodată faptul că sunt în curs de finalizare tratative cu Biserica Greciei pentru a se oferi comunității române din Atena o biserică pentru slujire.

Șirul cuvântărilor a fost încheiat de către P.C. Pr. Eugen Moraru — aflat la studii de doctorat în teologie la Atena, care și-a exprimat bucuria în numele studenților și bursierilor români de acolo de a participa la această măreață sărbătoare.

În încheiere, a fost intonat troparul Sf. Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, patronul Comunității românești din Atena.

O agapă a frățietății și a dragostei, oferită de Comunitate la restaurantul „Ana” din apropierea Ambasadei Române din Atena a reunit pe toți participanții la acest eveniment din viața comunității, și care va rămâne ca o piatră de hotar și ca un imbold pentru activitatea viitoare a acesteia.

Felicitări organizatorilor, precum și tuturor celor care au trăit prin participarea lor la acest moment de simțire creștinească și românească autentice, clipe de neuit.

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar, Sibiu

Profesorul ortodox francez Olivier Clément

(Urmare din pag. a 3-a)

trodere, autorul afirmă: „Prin masa euharistică, Domnul vine să hrănească pe ai Săi din sine însuși, din propria Sa viață, adică chiar din viața Treimii. Teologia, aici, mai mult ca în alte părți, poate și trebuie să fie mai întâi „euharistică”; un act de adorare și de mulțumire (euharistie nu vrea să însemneze altceva decât mulțumire), în care gândirea însăși, cât ar fi ea de exigentă și de critică, trebuie să se transforme în același timp, în primire de dar, de har, și în ofrandă”. Autorul face observația justă că „nu se poate pretinde să demonstrezi ca un mecanism Taina Euharistiei. Dar, în calitate de creștin, noi putem numai să încercăm, umil, nu de a pătrunde misterul, ci de a gândi în mister, pentru a ajuta pe credincioși să se bucure de Pâinea vieții pe care Hristos le-o dă dându-se pe Sine însuși”. (p. 216).

Autorul își împarte studiul în trei capitole: 1. *Scriptura interpretată în lumina Tradiției*; 2. *Taina Tainelor* și 3. *Tema comuniunii*.

În cadrul primei părți, Sfânta Euharistie este prezentată ca „leacul nemuririi” (expresia preluată de la Sfântul Ignatie al Antiohiei, sec. II), preînchipuită de mana primită de israeliți în trecerea lor prin pustie, după ieșirea din Egipt. Euharistia este *mana cea ascunsă* (Apoc. II, 7) care, spre deosebire de cea de demult, care era mănăcară pieritoare (1 Corinteni X, 3; Ioan VI, 49), este mana cea nouă, hrana timpurilor din urmă, o hrană a învierii, de unde vine importanța meselor lui Iisus cu Apostolii după Înviere și nu numai importanța cinei din urmă, cum se spune adesea. Se subliniază „tradiția unanimă care vorbește despre Euharistie în termeni sacrificiali. Iisus este noul și definitivul Miel pascal, de unde, în Biserica Ortodoxă pâinea euharistică se numește *agneț* (=miel). Prin Euharistie Biserica se oferă ca jertfă lui Dumnezeu, în Hristos. „Ea înaintează treptat în urma lui Hristos, Marele ei Preot, pentru a se da ea însăși în și prin ceea ce oferă... Jertfa Crucii însăși, actualizată de Euharistie, apare ca manifestare istorică a Jertfei originare a Mielului. Apocalipsa vorbește de „Mielul jertfit de la începutul lumii” (XIII, 8) sau „înainte de întemeierea lumii”.

Lectura Scripturii prin Tradiție conduce la o „tensiune eshatologică” după care „Euharistia este anticiparea, prezența încă ascunsă dar foarte reală, a sfârșitului, a realizării parusiei, a celui *Maranatha* (sau, *Vino, Doamne*) a Apocalipsei (XXII, 20), care a făcut pe Schillebeeck să numească creștinismul „religia lui Maranatha”. „Euharistia devine hrana anticipatoare în drumul Bisericii spre împărăție, care ne face să presimțim ce va fi sfârșitul”. Într-o zi, „parusia sub voal va deveni parusia fără voal a deplinei comuniuni cu Hristos și cu sfinții”. „O, Paștile noastre Preasfințite, Hristoase, ... dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine mai adevărat în ziua cea năinsărată a împărăției Tale”

— este rugăciunea și suspinul Bisericii după Hristos, Mirele ei mult așteptat.

Partea a doua a studiului este intitulată *Taina Tainelor* și începe prin a sublinia că „Gândirea patristică și cu ea, Biserica Ortodoxă, n-au pus nicio dată problema lui „ce”, sau „cum”, cu privire la Taina Euharistiei; în toată credința lor cei ce se împărtășesc știu că ei participă la Trupul și Sângele gloriificate, cerești, pnevmatizate și pnevmatizante, îndumnezeite și îndumnezeitoare”.

În cadrul acestei părți, autorul insistă pe larg asupra celor două momente din Taina Euharistiei, subliniate de Tradiție și înscrise chiar în desfășurarea celebrării euharistice, *memorialul* sau *anamneza*, și *invocarea* sau *epicleza*, care în Orient nu precede ci urmează cuvintelor de instituire. Sensul adânc al Liturghiei este deci actualizarea pnevmatică a mântuirii printr-o dublă mișcare de anamneză și epicleză: anamneză sau memorialul „marilor fapte” ale lui Dumnezeu în Hristosul Său — memorial care — departe de a fi o simplă memorie psihologică — devine prezență grație epiclezei, totul îndreptat spre parusia definitivă, a Doua Venire”. Anamneza permite și face necesară epicleza, pentru că aceasta va reda plenar realitățile menționate prin anamneză. „Astfel, structura Euharistiei și, deci, identică, structura Bisericii, sunt *epicletice*. Epicleza nu imploră numai prezența lui Iisus cel deja venit, ci a lui *Hristos Care vine*. Biserica, Mireasa, cheamă în Duhul Sfânt și împreună cu El: *Vino, Doamne Iisuse!*”.

Ultimul capitol al acestei părți reia problema, atât de mult dezbătută, a *Modului* (Chipului) prezenței euharistice. Se repetă aserțiunea după care Sfinții Părinți nu caută să analizeze prefacerea quasi chimică a Pâinei și Vinului Euharistic în Trupul și Sângele Domnului. Ei rămân adesea la un fel de mărturisire adoratoare a Tainei, căci, citând pe Sfântul Ioan Damaschinul, repetă: „chipul prefacerii nu este susceptibil de nici o investigare”. Simțurile noastre, în măsura în care însele nu sunt înduhovnicite prin asceză și prin rugăciune, nu pot pătrunde realitatea divino-umană. „Numai prin credință primim focul euharistic. Și credința poate deveni cunoaștere — iubire a inimii înțelegătoare; unii sfinți împărțându-se au avut conștiința de a fi îmbrățișați de Lumina care strălucește din Trupul transfigurat al Domnului”.

Ultima parte a studiului se ocupă de *Comuniune*, adică de împărtășire, privită atât ca împărtășire cu

Hristos, cât și comuniunea cu frații. „Euharistia este comuniune. Și această comuniune este dublă; ea unește cu Hristos și cu Biserica; ea unește între ei pe creștini, inseparabil, comuniunea cu fratele se înrădăcește în comuniune cu Hristos”. Sunt pagini dense de teologie duhovnicească, de rară frumusețe, care fundamentează biblic și patristic, îndoița lucrare a Duhului Sfânt în Hristos prin Sfânta Euharistie.

În încheiere, autorul reproduce câteva din „cuvintele” rostite cu o prilej de patriarhul Athenagora al Constantinopolului, auzite chiar din gura acestuia, în legătură cu Sfânta Euharistie. Le reproducem pentru înalta lor semnificație.

„Euharistia sprijină lumea și, în mod tainic, o luminează.”

Omul care și-a regăsit filiația pierdută, își înrădăcește viața în cea a lui Hristos, prieten tainic, care împarte cu el pâinea nevoinei Sale și vinul sărbătorii. Și pâinea este trupul Său, iar vinul este sângele Său, și în această unire nimic nu se separă, nimic și nimeni. Ce putem avea mai mare? Este bucuria Paștilor, bucuria transfigurării universului.

Primim această bucurie în împărtășire cu frații noștri, vii și morți, în împărtășire cu sfinții și în îmbrățișarea Maicii Domnului.

Acum, nimic nu ne poate înfricoșa.

Am cunoscut dragostea lui Dumnezeu pentru noi, suntem dumnezei. De acum totul are un sens. Tu nu vei muri.

Acei pe care-i iubești, chiar dacă tu-i crezi morți, nu vor muri. Ceea ce este viu, este frumos, până la ultimul fir de iarbă, până la acea clipe fugitivă în care ți-ai simțit venele pline de viață.

Total va fi viu, pentru totdeauna.

Suferința și chiar moartea au un sens, devin căi ale vieții.

Total este deja viu.

Deoarece Hristos a înviat.

Există aici un loc unde nu este despărțire, ci doar marea iubire, mare, bucurie.

Și acest loc este Sfântul Potir, Graalul din inima Bisericii. Și astfel în inima ta.”

Întreg studiul profesorului Olivier Clément este de o neprețuită valoare; e o gândire și o trăire în misterul Sfintei Euharistii a cărei lectură și meditație ne ajută să înțelegem mai bine importanța ei, „să ne dăm seama precum se cuvine de Trupul și Sângele Domnului” — cum se spune într-o rugăciune — și astfel să ne putem împărtăși cât mai cuviincios cu Hristos și cu toți frații întru El.



AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- 1 MAI — I. P. S. Sa a primit pe Dl. Dragoș Șeuleanu și pe d-na Carmen Dimitriu de la Radiodifuziunea Română, București.
- 4 MAI — A primit pe P. S. Visarion Rășinareanu însoțit de P. C. Cons. Prof. Dr. Ioan Floca și P. C. Cons. Arhid. Ezechil Oancea privind problemele economico-juridice ale Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. arhim. Stelian Achim, din Sibiu.
— A vizitat șantierul de construcție de la Mănăstirea Orlat, prot. Săliște.
- 5 MAI — A primit pe d-na economist Doina Gheorghian din București.
- 6 MAI — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- 13 MAI — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe P. S. Sa Dr. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei.
— A vizitat șantierul de construcție a bisericilor din cartierele Ștrand, Calea Poplăcii, Valea Aurie, Intrarea Arieșului, Mihai Viteazul, N. Iorga, Gară și comuna Rășinari.
— A primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mănăstirii „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, prot. Făgăraș.
- 19 MAI — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
- 20 MAI — A primit pe P. C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mănăstirii „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, prot. Făgăraș.
— A efectuat o vizită de lucru la Șantierul de construcție de la Schitul Păltiniș.
- 22 MAI — A primit la Reședința mitropolitană pe Dl. Valeriu Stoica, ministrul Justiției, însoțit de subprefectul Sibiului; au mai fost prezenți: P. S. Visarion și P. C. Prof. Dr. Ioan Floca.
- 24 MAI — A primit pe P. S. Dr. Irineu Popa, episcop-vicar al Episcopiei Râmnicului.
— A primit pe maica stareță stavroforă Filoftea Potcoavă de la Mănăstirea Bunești, prot. Rupea, jud. Brașov.
- 25 MAI — A efectuat o vizită de lucru pe șantierul de la Mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, prot. Făgăraș.
- 26 MAI — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
- 27 MAI — A primit pe Dl. Dragoș Șeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii Române.
— A primit pe Dl. Mihai Plămădeală, din București.
- 28 MAI — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
— A primit pe Dl. senator Teodor Viorel Meleşcanu, președintele partidului „Alianța pentru România”, însoțit de Dl. Mircea Coșea, vicepreședinte al partidului.
- 1 IUNIE a.c. — Înalt Prea Sfinția Sa, Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ a primit pe d-oaoara Contabil Șef Cheneriș Sanda împreună cu Pr. Dumitru Octavian și pe Dumitru Mihaela.
- 3 IUNIE a.c. — A primit pe P. C. Voinea Cornelii și pe diac. Mihai Susan.
- 6 IUNIE a.c. — A primit pe P. C. Arhid. Prof. Dr. C-tin Voicu decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia.
- 8 IUNIE a.c. — A primit pe P. C. Arhid. Ezechil Oancea — consilier economic.
— A primit pe dl. Constantin Cojan — președintele Asociației Pro-Basarabia și Bucovina din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Alexandru Comșa — protopop Rupea.
— A primit pe dl. consilier David Tudose din București.
- 9 IUNIE a.c. — A primit la Reședința mitropolitană pe I. P. S. Sa ANTOINE CHEDRAOUI TANNOS, Arhiepiscopul Mexicului, Venezuelei, Americii Centrale și al Caraibelor, însoțit de Arhim. Paul Săliba de la Washington; Arhim. Georgios Saliby din Paris și P. C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mănăstirii „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus și Exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopie.
- 15 IUNIE a.c. — I. P. S. Sa a plecat spre București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist însoțit de unii membri ai Sf. Sinod.
— A primit pe I. P. S. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei.
- 16 IUNIE a.c. — A participat la lucrările Sf. Sinod, în plen și pe comisii.
— A primit pe P. S. Epifanie — Episcopul Buzăului.
— A primit pe I. P. S. Dr. Andrei — Arhiepiscopul Alba-Iuliei.
— A primit pe P. S. Dr. Nifon Mihăiță — Episcopul Sloboziei și Călărașilor.
— A primit pe P. S. Dr. Casian — Episcopul Dumării de Jos.
— A primit pe dl. Valer Dorneanu, președintele Camerei Legislative.
— A primit pe dl. director Ioan Erhan din București.
— A primit pe monahia Benedicta Chirobocea, stareța mănăstirii Christiana.
- 17 IUNIE a.c. — Dimineața, I. P. S. Sa a participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe P. S. Episcop-vicar Gherasim Cocol. — A primit pe dl. economist Gh. Bistriceanu, Contabilul Șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor cu soția.
— A primit pe secretarul general al Radiodifuziunii Române, dl. Dragoș Șeuleanu împreună cu d-na Carmen Dimitriu.
— A avut o întâlnire cu P. F. Patriarh Teoctist însoțit de P. S. Nifon Mihăiță.
— A primit pe Arhim. Dr. Ioan Popa.
— A primit pe I. P. S. Dr. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului.
— A primit pe Arhim. Grigorie Băbuș — directorul Bibliotecii Patriarhiei.
— A primit pe Prof. Alexandru Dimcea, cercetător, care se ocupă de manuscrisele lui Sandu Tudor și „Rugul Aprins”.
- 18 IUNIE a.c. — A vizitat mănăstirea Predeal.
— A vizitat șantierul de construcție de la Mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” Sâmbăta de Sus.
- 22 IUNIE a.c. — A primit la Reședința Mitropolitană din Sibiu pe P. C. Pr. Prof. Dr. Ioan Bria însoțit de P. C. Pr. Lector Nicolae Moșoiu, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
— A primit pe P. C. Arhim. Dimulescu Nicodim, economul Schitului Cărnă, jud. Prahova, aflat în trecere prin Sibiu.
- 23 IUNIE a.c. — A primit pe P. C. Pr. Prof. Viotor Neamțu de la Seminarul liceal din Brașov.
— A primit pe P. C. Protopop al Brașovului, Zenovie Moșoiu.
- 28 IUNIE a.c. — A primit pe P. C. Pr. Streza din Târgu-Mureș și pe colegul acestuia Pr. pensionar Liviu Opriș din Sibiu, în legătură cu sărbătorirea a 50 de ani de la terminarea Facultății de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Andrei Sicoe de la parohia Predeal, protopopiatul Brașov.
- 29 IUNIE a.c. — A vizitat lucrările șantierului de construcție de la Mănăstirea Orlat, prot. Săliște.
— A vizitat șantierul de construcție al bisericii din cartierul Ștrand — Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

- 14 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 15 MAI a.c. — P. S. Sa a luat parte la manifestările prilejuate de Ziua Internațională a Muzeelor, desfășurate la Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- 16 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica Mănăstirii „Sf. Treime” din Orlat, prot. Săliște, rostind un bogat cuvânt de învățătură.
— În aceeași zi a vizitat și biserica „Sf. Gheorghe” din Orlat vorbind credincioșilor prezenți la slujbă, iar seara a săvârșit în sobor taina Sf. Maslu de obște și a predicat în parohia Racovița, protopopiatul Avrig.
- 17 MAI a.c. — P. S. Sa a cercetat șantierul unde va fi amplasată noua biserică cu hramul „Sf. Dumitru” de la Spitalul Rău-Vadului, jud. Sibiu.
- 18 MAI a.c. — P. S. Sa a luat parte în Aula Facultății de Teologie din Sibiu, la lansarea cărții „Nicolae Cristea — Memorialistică”, editată de Conf. univ. Dr. Anca Sârghie. Prezentarea cărții a fost făcută de către P. C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu și Prof. Dr. Mihai Sofronie.
— A participat la recepția oficială oferită de Consistoriul Superior al Bisericii Evanghelice C. A. din România în onoarea participanților la „Seminarul despre drepturile omului pentru Europa Centrală și de Vest” organizat la Sibiu de către Federația Mondială Luterană și Conferința Bisericilor Europene.
- 19 MAI a.c. — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- 20 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă la Mănăstirea Berivoii Mari, cu hramul „Înălțarea Domnului”, rostind cuvânt de învățătură. P. Cuv. Ierod. Iosif Toma a fost hirotonit întru ieromonah pe seama acestei mănăstiri.
— Slujește Vecernia și predică la Mănăstirea Dejani și vizitează în aceeași zi parohiile Voila și Copăcel, prot. Făgăraș.
- 21 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la mănăstirea Făget-Bohot, prot. Făgăraș, cu prilejul zilei hramului rostind cuvânt de învățătură.
— A săvârșit Vecernia la Mănăstirea Bucium și a predicat.
— În aceeași zi vizitează canonic și predică în parohiile Făgăraș-Galați și Șercăița.
- 22 MAI a.c. — P. S. Sa a luat parte la primirea d-lui Valeriu Stoica ministrul Justiției, la Reședința Mitropolitană.
— Seara a săvârșit Vecernia în Catedrală.
- 23 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii cu hramul „Sf. Arhanghelii” din Ștenia, prot. Mediaș și Sf. Liturghie arhierescă rostind cuvânt de învățătură. Tânărul seminarist Cișmaș Emil a fost hirotonit întru diacon. Au fost acordate acte de apreciere P. C. Pr. paroh Victor Damian și Consiliului Parohial.
- 24 MAI a.c. — P. S. Sa a luat parte la vernisajul expoziției de pictură pe sticlă a elevului Marius Vlad Borcea, vernisaj desfășurat în Sala Mare a Bibliotecii ASTRA, rostind un cuvânt legat de semnificația icoanei.
- 25 MAI a.c. — P. S. Sa a prezidat lucrările comisiei de dialog dintre Arhiepiscopia Sibiului și Mitropolia Greco-Catolică din Blaj. Comisia s-a întrunit la Mediaș și la lucrări au luat parte ortodocșii și greco-catolicii.
— În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Ațel și Dupuș, prot. Mediaș, iar seara a săvârșit Vecernia în Catedrală.
- 26 MAI a.c. — P. S. Sa a cercetat canonic Mănăstirea „Sf. Maria” de la Turnu Roșu, prot. Avrig, săvârșind acolo Vecernia.
- 27 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela Mitropolitană din Sibiu hirotonind întru preot pe C. Diacon Cișmaș Emil-Daniel pe seama parohiei Șoala, prot. Mediaș. La Sf. Liturghie festivă au luat parte studenții anului IV.
— În aceeași zi P. S. Sa a participat la banquetul absolvenților Facultății de Teologie din Sibiu.
- 29 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu și pomenirea morților (moșii de vară).
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală și a rostit cuvânt membrilor Oastei Domnului prezenți acolo.
- 30 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu prilejul Rusaliilor, rostind cuvânt de învățătură. Seara a slujit tot acolo în sobor Vecernia cu rugăciunile de plecare a genunchilor.
- 31 MAI a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Treime” din Brașov-Tocile (Pr. paroh Ioan Bădițoiu și Aurel Colceriu) cu prilejul hramului rostind cuvânt de învățătură. În aceeași zi a cercetat canonic biserica „Sf. Treime” din Mândra, prot. Făgăraș și biserica „Sf. Nicolae” din Dumbrăvița, prot. Brașov.
- 1 IUNIE a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă la Schitul „Sibiel”, prot. Săliște rostind cuvânt de învățătură. Teologul Mihai Susan a fost hirotonit întru diacon pe seama Catedralei Mitropolitane din Sibiu. A săvârșit în sobor taina Sf. Maslu de obște.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- 2 IUNIE a.c. — P. S. Sa a slujit în Catedrală împreună cu un sobor de preoți și diaconi slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire Nicolae Mladin, mitropolitul Ardealului.
- 3 IUNIE a.c. — P. S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a noii biserici cu hramul „Sf. Stelian” de la Spitalul de Copii din Brașov și Sf. Liturghie arhierescă rostind cuvânt de învățătură. A fost acordat un Act de apreciere P. C. Preot paroh Eugen Comsulea precum și Conducerei Spitalului.
— În aceeași zi a cercetat canonic bisericile parohiale din Lunca Călnicului, Hărman și Bød, prot. Brașov.
- 4 IUNIE a.c. — P. S. Sa a prezidat examenul oral de atestat teologic de la Seminarul Teologic din Brașov.
— A vizitat Biserica Sf. Nicolae din Șchei și șantierul noii biserici în construcție din Avrig.
- 5 IUNIE a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Facultății de Teologie din Sibiu, iar seara vecernia în Catedrală.
- 6 IUNIE a.c. — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Biserica parohială „Sf. Nicolae” din Mohu, prot. Sibiu, rostind un bogat cuvânt de învățătură. P. C. Pr. paroh Gheorghe Șebu a fost hirotonit întru iconom.
— Seara a slujit și predicat la taina Sf. Maslu de obște în parohia Sebeșul de Sus, prot. Avrig.
- 8 IUNIE a.c. — P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței Preoțești din prot. Avrig.
— La amiază a oficiat în prezența D-lui Rajiv Dogra, ambasadorul Indiei la București și a oficialităților sibiene, binecuvântarea unei plăci comemorative în amintirea poetilor Mihai Eminescu și Rabindranath Tagore amplasată pe clădirea Muzeului Eparhial. Împreună cu Prea Sfinția Sa dl. ambasador a vizitat Muzeul Eparhial și Catedrala Mitropolitană.
- 9 IUNIE a.c. — P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Mediaș. În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Șeica Mică și Țapu, prot. Mediaș.
- 10 IUNIE a.c. — P. S. Sa a participat la cea de a III-a întâlnire a Comisiei mixte de dialog ortodoxo-greco-catolic, desfășurată la Mănăstirea Râmeț, jud. Alba.

Diacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● În colecția „Philosophia Christiana” seria „Hagiographica” a apărut **Viața Maicii Domnului**, de Sfântul Maxim Mărturisitorul. Traducere și postfață de P. C. diac. Ioan I. Ică jr. (Editura Deisis, Sibiu, 1998, 159 pag.).

„Sfântul Maxim Mărturisitorul (+ 662) este incontestabil cel mai profund gânditor teologic și duhovnicesc al Tradiției patristice a Bisericii răsăritene. În viziunea sa, esența Evangheliei Bisericii se concentrează în dublul mister al înomenirii lui Dumnezeu și al îndumnezeirii omului.

Aceste două adevăruri de căpetenie ale credinței ortodoxe nu sunt însă teze abstracte. Ele au, fiecare, o înțepare personală concretă. Dacă misterul înomenirii lui Dumnezeu este realizat în Persoana lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, misterul îndumnezeirii omului este realizat pilduitor în Persoana Fecioarei Maria, Născătoare de Dumnezeu și făptură omenească îndumnezeită prin har.

Păstrată numai într-o traducere georgiană medievală, **Viața Maicii Domnului** scrisă de Sfântul Maxim a fost doar recent reconstituită și editată. Ea apare aici pentru prima dată în limba română. Cititorul interesat are privilegiul de a se întâlni cu o operă mariologică unică. Cel mai bine poate fi caracterizată ca o „biografie doxologică”, împletind în chip minunat reconstituirea istorică și contemplația mistică, relatarea hagiografică și celebrarea liturgică. Toate acestea recomandă de la sine **Viața Maicii Domnului** ca pe un giuvaer patristic semnat de cel mai mare Părinte al Bisericii Răsăritene”.

O operă în același timp de folos sufletesc.

O recomandăm prin urmare cititorilor și, în primul rând, teologilor.

● P. C. pr. prof. dr. Gheorghe Lițiu publică o carte și două broșuri: **„Cartea vieții” — Predici la duminică și sărbătorile de peste an** — Editura Mitropoliei Banatului, apoi **„Izvoarele Harului”** — din învățăturile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți despre Sfintele Taine ale Bisericii, editura Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, și cea de-a treia, **„Meditații la Psalmul Cincizeci”**, Editura „Bunavestire”, Beiuș.

„Cartea vieții”, așa cum o numește autorul, cuprinde predici la duminică și sărbători de peste an. Este experiența pastorației de o viață a părintelui Lițiu și merită lecturată de către toți tinerii studenți ai Facultății de Teologie. Această carte este tipărită cu binecuvântarea I. P. S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, care semnează în trei pagini și Precuvântarea acestei cărți.

Recomandăm părinților parohi și tuturor iubitorilor de lectură duhovnicească cu încredere aceste cărți ziditoare ale P. C. pr. prof. dr. Gh. Lițiu.

● În editura „Europolis” din Constanța a apărut cartea părintelui Lector univ. Nichita Runcan, **Premise istorice ale acțiunii catolicismului în România interbelică** (Constanța, 1998, 275 p.) cu un Cuvânt înainte de Prof. univ. dr. Viorica Moisuc.

„Suntem, ca atare, ortodocși pentru că suntem Români, și suntem Români pentru că suntem ortodocși.

Să devenim catolici?

Ca să devenim catolici ar trebui să ne transformăm astfel sufletește, încât să putem realiza Catholicismul.

Transformarea aceasta înseamnă, însă:

Renunțarea la istoria noastră și la structura noastră spirituală.

Cu alte cuvinte: la ROMÂNIA.

Aici nu există o a treia poziție: sau rămâi Român — și atunci catholicismul tău nu este o realitate; sau devii catolic — și atunci nu mai ești Român” (Nae Ionescu).

● Editura „Scrisul Prahovean — Cerașu” din Prahova, ne dă o carte de esuri: **„Cuvinte nemuritoare: sublima eschivă a limbajului revelat; marginalii la Evanghelia după Ioan”**, de prof. dr. Simion Bărbulescu, (1999, 101 pg.). Este un eseu bine echilibrat. Am observat că acest eseu este dedicat **„Mitropolitului Antonie** — pentru temerara încercare de interpretare modernă a dramei dublei identități, sub semnul vaticinar al necurmății agonii a lui Iisus „jusqu’à la fin du monde...”.

„Scrisă și concepută în deceniul al optulea (1978), **Cuvinte nemuritoare**, cu Subtitlul „Sublima eschivă a limbajului revelat”, este — îndrăznim s-o afirmăm — o carte unică în cultura contemporană, concepută și redactată de pe pozițiile criticii moderne, dintr-o perspectivă preocupantă estetică.

Considerăm că ea răspunde cerințelor cititorului contemporan — dornic de a se informa asupra valorii uneia dintre cele mai elevate cărți sacre ale umanității — **Evanghelia după Ioan** (Simion Bărbulescu). Autorul nu se află la prima scriere, a publicat încă din 1969, și sperăm că nu se va opri aici. Cum se leagă toate acestea între ele, se poate afla numai parcurgând întreg esul.

ANTONIE P.